

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 3/2007

marec 2007

Projekt

"Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji"
je longitudinalni projekt CJMMK, ki poteka od januarja 1994 dalje

Ljubljana, 26. 3. 2007

POLITBAROMETER 03/07

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 19. do 21. marca 2007

V dneh od 19. do 21. marca 2007 smo na osnovi vzorca telefonskih naročnikov zajeli 845 polnoletnih oseb, državljanov in državljanek Slovenije in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorčenje je potekalo iz vzorčne baze (BN=2463), ki je bila izčrpana do 34%. Telefonske intervjuje Politbarometra 3/07 je izvajalo 28 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 11,5 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 380 ur.

Zasnovo vprašalnika PB3/07, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (koordinacija izvedbe), dr. Matej Kovačič, Rebeka Falle, univ. dipl. soc., Tina Vovk, univ. dipl. soc in Ivi Kecman, tajnica Centra.

Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvirni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

V prilogi poročila dodajamo tabelarno gradivo, ki kaže na povezanosti med izraženimi stališči anketirancev ter njihovimi statusnimi oziroma socialno-demografskimi značilnostmi. Tako v analizo vključujemo poleg spola, starosti in izobrazbe, še poklic oz. zaposlitveni status, tip naselja in regionalno pripadnost respondentov. V analizo vključujemo tudi variable, ki kažejo nazorsko in strankarsko opredeljenost respondentov: vernost, opredelitev na t. i. levo-desni lestvici in strankarsko opredeljenost, ki jo zajemamo s pomočjo indeksa strankarskih preferenc. Indeks strankarskih preferenc je vsota opredelitev za stranke, zajetih z vprašanjema "Katero stranko bi volili?" in "Katera stranka vam je najbližja?". V grafičnih medčasovnih prikazih, vključenih v to poročilo, ki segajo v obdobje 1996–2006, so z navpično črto in oznako DZ ali PR zabeležene časovne točke državnoborskih oz. predsedniških volitev. Prikazi in analiza podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja. Utemeljitev in opis postopka obteževanja je podan v dokumentu: dr. Slavko Kurdija, dr. Janez Štebe: "Oblikovanje vzorčnih uteži za telefonsko anketo Politbarometer", objavljenem v Politbarometru PB3/97.

KAZALO

Poudarki iz Politbarometra 3/07

1.0 Politična in socialna klima

- 1.1 Ne-zadovoljstvo z demokracijo
- 1.2 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami
- 1.3 Skrb pred izgubo zaposlitve

2.0 Ocene sprememb – indeks kritičnosti

- 2.1 Ocene sprememb
- 2.2 Indeks kritičnosti

3.0 Izražanje zaupanja v institucije

- 3.1 Zaupanje v institucije v obdobju 1996–2007

4.0 Podpora vladi J. Janše

- 4.1 Podpora – prikaz in analiza
- 4.2 Podpora – medčasovne primerjave

5.0 Strankarska opredeljevanja

- 5.1 Prikazi in ugotovitve
- 5.2 Preizkus trdnosti strankarskih opredelitev
- 5.3 Ustanovitev društva Zares – nastajanje nove stranke

6.0 Aktualna vprašanja

- 6.1 Ob izteku mandatov...
- 6.2 Opredeljevanje do EU in NATO

POUDARKI IZ POLITBAROMETRA 03/07

Raziskovalni program CJM za leto 2007 predvideva izvedbo štirih (četrletno) meritev Politbarometra, medtem ko smo v lanskem letu, po umiku finančne podpore pobudnika in financerja raziskave, Urada RS za informiranje, izvedli pet meritev. Štiri meritve v letu zadoščajo za ohranjanje kontinuitete raziskave ter za doseganje njenih metodološko eksperimentalno in družbeno akcijskih ciljev.

Tako smo v dneh od 19. do 21. marca izvedli prvo letošnjo meritev in pri tem ostali v standardiziranih metodoloških okvirih projekta.

Obdobje pred tokratno marčevsko meritvijo označuje: pospešen potek razpadanja najmočnejše opozicijske stranke (LDS), kar se izraža v izstopanju oz. osamosvajanju večjega števila poslancev oz. oblikovanju skupine neodvisnih poslancev v Državnem zboru, v prehodu skupine poslancev LDS v poslansko skupino SD ipd. To obdobje, dalje, označuje uspešen prehod v Evropsko monetarno unijo in prevzem evra ter izrekanje priznanj Banki Slovenije in njenemu guvernerju kot pomembnemu nosilcu tega prehoda; neposredno ob tem teče postopek evidentiranja in predlaganja guvernerja v novem mandatu, kar je s strani koalicijskih poslancev pospremljeno s političnimi in strokovnimi diskvalifikacijami in zavrtnitvijo prvega in drugega kandidata, itd. Politično se ostrijo nerešena mejna vprašanja s Hrvaško in odgovornost zunanjega ministra; kritična je debata v zvezi z ureditvami razmerij med zasebnim in javnim na področju zdravstva, šolstva in še posebej visokega šolstva, na videz se dinamizira potek dogovarjanja med socialnimi partnerji itd.

Ob tej izraziti politični dinamiki smo se odločili za ohranitev standardnega pristopa v raziskavi, ki vključuje: ugotavljanje zadovoljstva z demokracijo na sploh in materialnimi razmerami v gospodinjstvu, zaupanja v institucije sistema, še posebej vlade, osrednjih državnih organov ter pomembnih civilno-druženih ustanov, artikulacijo strankarskega polja skozi izražanje volilnih namer oz. nakazovanje bližine političnim strankam ter beleženje pogledov ob ustanovitvi društva Zares (z namenom oblikovanja nove politične stranke) itd. V okviru aktualnega bloka smo povpraševali o uspešnosti guvernerja Banke Slovenije Mitje Gasparija ter Varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka ob izteku njunih mandatov, pa tudi o oceni uspešnosti projekta SIT ob opustitvi tolarja in prevzemu evra. V tem okviru smo razširili opazovanje zaupanja v mednarodni instituciji (EU, NATO), v kateri smo se (v zadnjih letih) vključili na osnovi referendumu (leta 2002), z vprašanjem ljudem, ali bi danes ponovno z glasovanjem potrdili ti dve vključitvi.

Več nezadovoljnih z demokracijo in več zadovoljnih z materialnimi razmerami.

Marčevska meritev **ne-zadovoljstva z demokracijo** kaže značilen vzgib v smeri povečanega nezadovoljstva. Če je v prvem obdobju mandata te vlade prišlo do izravnave v izražanju zadovoljstva in nezadovoljstva (torej povečanega zadovoljstva), pa od jeseni 2005 izraženo nezadovoljstvo z demokratičnostjo razmer vseskozi značilno preseže izraženo zadovoljstvo, podobno kot v zaključnem obdobju mandata predhodne vlade.

Tudi tokrat se potrdi, da v **ocenjevanju materialnih razmer v gospodinjstvu** prevlada pozitivna ocena. Delež zadovoljnih je enak kot v novembru in neznatno nižji od septembra in junija v lanskem letu.

Skrb pred izgubo zaposlitve, glede na dosedanje meritve, ne izstopa. Seveda ob tem ne kaže zanemariti dejstva, da dobri dve petini zaposlenih trajno delata in živita pod bolj ali manj izostrenim pritiskom možnosti izgube zaposlitve.

Kritično ocenjevanje sprememb 2004–2006.

Tokrat smo četrtič ponovili v juniju lani uvedeno povpraševanje o spremembah, ki jih zaznavajo ljudje po več kot dvoletnem delovanju sedanje vlade. Pri tem smo se omejili na nekaj izbranih kritičnih poudarkov takratne opozicije (leta 2004) v predvolilnem obdobju: socialni položaj delavcev, vpletanje politike v gospodarstvo, prisotnost korupcije, razmere v zdravstvu in objektivnost poročanja medijev. Tokrat pa smo dodali še dva vidika: razmere v šolstvu ter urejanje odnosov s sosednjo Hrvaško. Povpraševali smo, ali je stanje na navedenih področjih glede na razmere pred dobrima dvema letoma sedaj boljše, nespremenjeno ali slabše.

Tudi tokrat se pokaže, da v ocenjevanju sprememb **močno prevladajo kritični pogledi** na vseh področjih z izjemo ocenjevanja "objektivnosti poročanja medijev" in "razmer na področju šolstva".

V obdobju od junija lani do marca letos v ocenjevanju **socialnega položaja delavcev** izrazito prevladuje ocena "danes slabše", ki postopno narašča (junij 06: 51%; marec 07: 57%).

Ostro prevladujoče neugodne in kritične ocene sprememb se pokažejo tudi na točki "**vpletanja politike v gospodarstvo**" (od 49% do 51%), dalje, "**razmer v zdravstvu**" (od 38% do 45%) ter ocen, da je **korupcije** danes več kot pred dvema letoma (od 42% do 44%).

V ocenjevanju medijske situacije, torej "**objektivnosti poročanja medijev**", pa so respondenti bolj zadržani in (pretežno) nakazujejo pozitivne spremembe (danes bolje: od 24% do 29%), hkrati pa je v ocenjevanju tega področja vidno postopno in značilno naraščanje deleža negativnih ocen (junij 2006: 19%; marec 2007: 26%). Pri ocenjevanju "**razmer v šolstvu**" rahlo prevlada pozitiven vidik ocenjevanja (26%) nad negativnim (21%), medtem ko pri "**urejanju odnosov s Hrvaško**" prevladujoče in enoznačno izstopa kritična ocena (danes slabše: 59%; danes boljše: 4%).

Na osnovi zgornjega prikaza in primerjav rezultatov meritev v obdobju od junija lani do marca letos lahko ugotovimo, da se na petih, od skupno sedmih problemskih presekov, oblikujejo skrajno kritične ocene razmer oz. sprememb v zadnjih dveh letih. Pri tem pa še posebej izostreno izstopa kritika razmer v urejanju odnosov s sosednjo Hrvaško.

Izražanje ne-zaupanja v institucije

V vrh ranga, glede na izraženo zaupanje v marcu letos, se uvrstijo evro, Banka Slovenije, šolstvo, Evropska unija, predsednik republike in vojska, neposredno pod to skupino pa še zdravstvo in mediji. V dno ranga se tudi tokrat uvrstijo politične stranke, cerkev in duhovščina, sodišča, pa tudi vlada, Državni zbor, NATO itd.

V vrh ranga so torej vključene pretežno civilno-družbene ustanove ter predsednik republike, v dno ranga pa pretežno politične oz. državne institucije ter cerkev in duhovščina.

Zaupanje v institucije je pomemben vidik legitimizacije sistema. Ker so, z izjemo predsednika republike, v vrh ranga zaupanja uvrščene pretežno civilno-družbene institucije, v dno ranga pa, z izjemo cerkve in duhovščine, državne in politične institucije, lahko ugotovimo, da v **aktualnih slovenskih razmerah legitimizacija sistema temelji na civilno-družbenih in ne na državnih ustanovah. Nizko zaupanje v državne in politične ustanove hromi normalen potek demokratične institucionalizacije slovenske države.**¹

Tudi tokrat se potrdi, da na izražanje zaupanja v politične institucije, močnejše kot drugi dejavniki, vplivajo nazorske in politične opredelitve. To se, denimo, kaže v odnosu do vlade in predsednika vlade, ko preferenti koalicijskih strank izražajo več zaupanja kot preferenti opozicijskih strank oz. strankarsko neopredeljeni. Tudi v odnosu do predsednika republike se v zadnjih in tokratni meritvi pokažejo vplivi nazorskih razlik predvsem v smeri povečevanja nezaupanja s strani preferentov koalicijskih strank (in obratno). V odnosu do civilno-družbenih institucij, ki se uvrščajo v vrh ranga, pa je vpliv nazorske opredeljenosti komaj zaznaven, izrazito se kaže le v ocenjevanju cerkve in duhovščine, ki ji več zaupanja izrekajo preferenti desno-sredinskih strank, čeprav, z izjemo preferentov NSI, tudi med njimi prevladuje nezaupanje itd.

Kratkoročne primerjave (junij 06-marec 07) izražanja zaupanja vladi, predsedniku vlade in predsedniku republike še pokažejo, da zaupanje v vlado rahlo upada (junij 06: 32%; marec 35%), da nezaupanje predsedniku vlade narašča izraziteje (junij 06: 31%; marec 07: 37%), medtem ko izražanje zaupanja predsedniku republike v tem časovnem okviru izrazito niha in je od septembra lani v vzponu (junij: 50%; september: 38%; november: 41%; marec: 46%).

Podpora vladi J. Janše

Kot običajno smo tudi tokrat izmerili podporo vladi J. Janše. Pokaže se, da je **izražanje podpore oz. nepodpore v obdobju od septembra lani do marca letos relativno stabilno**, nekako v razmerju pol, pol. Ob rahlem nihanju izrekanja podpore (septembra 06: 44%; novembra: 47%; marca 07: 45%) je izrekanje nepodpore povsem izenačeno (septembra 06: 44%; novembra: 43%; marca 07: 44%). Kljub zgoraj nakazanemu rahlemu upadanju zaupanja vladi in predsedniku vlade ter izrazito kritičnem ocenjevanju sprememb v preseku 2004-2007,

¹ Glej raziskovalno poročilo : Toš, N., Potek demokratične institucionalizacije, marec 2007, dostop: www.cjm.si.

je podpora vladi J. Janše, izražena na splošni ravni, če izzamemo nižje izmerjene podpore v lanskem letu, stabilna.

Strankarska opredeljevanja

Rezultat tokratne meritve strankarskih opredelitev na ravni "volil bi" in "preferenc" potrjujejo izrazito dinamiko tega segmenta aktualnega političnega prostora. Ugotovimo lahko:

- da strankarska opredeljenost respondentov ostaja na (visoki) ravni, ki je sicer značilna za čas neposredno pred in po volitvah;
- da se razmerja v opredeljevanju za levo-sredinske oz. desno-sredinske stranke v obdobju zadnjega leta bistveno ne spreminjajo, hkrati pa opazimo in ob tokratni meritvi potrdimo, preseganje v prid levo-sredinskih strank (marec 53%) nad desno-sredinskimi (marec 47%);
- da na časovnih presekih (volitve 2000, volitve 2004 in aktualne preference), opazimo značilne premike znotraj kroga levo-sredinskih strank oz. znotraj kroga desno-sredinskih strank. Za slednje je predvsem značilno prehajanje iz manjših (NSI, SLS) k večji (SDS) stranki. V krogu levo-sredinskih strank so očitni premiki od LDS k SD – in to na vseh nakazanih presekih;
- da uvrstitev odgovorov na vprašanje "bi volil" nakaže izrazite premike v preseku november 2006 – marec 2007, ki se kažejo predvsem v podvojitvi (iz 10% na 19%) podpore SD, delnem povečanju (iz 17% na 19%) podpore SDS, zmanjševanju podpor manjših strank ter rapidnemu upadu (iz 9% v novembru na 3% v marcu) podpore LDS. S slednjim je potrjena prej nakazana ocena gibanj preferentov med strankami;
- da se na ravni strankarskih preferenc "volil bi + najbližja mi je" zgoraj nakazana slika ponovi, le da je v njej še jasneje izražena hierarhizacija med strankami. V vrh, s skoraj podvojeno podporo (november: 14%; marec: 25%), se uvrstijo Socialni demokrati. Na drugo mesto je uvrščena SDS, ki je v preseku november-marec stabilna (november: 23%; marec: 22%). Na tretje mesto pa je uvrščena LDS, vendar z razpolovljenim deležem preferentov (november: 12%; marec: 6%) itd. Visok plasma Socialnih demokratov znotraj celotne populacije, poleg eksodusa iz LDS v smeri SD, pojasnjuje tudi visoka stopnja strankarske opredeljenosti (68%); pogled v skupino preferenčno opredeljenih pokaže na izrazito **bipolarno strukturiranost**, saj dve stranki (SD: 37% in SDS: 33%) vežeta nase 70% vseh preferenčno opredeljenih, medtem ko preostalih pet ali več strank veže nase preostalo slabo tretjino strankarskih opredelitev. Opazovano v daljših medčasovnih primerjavah je izrazita **zmagovalka tokratne meritve Socialna demokracija**, ki ji je kot edini doslej v opozicijski vlogi uspelo preseči raven preferenčne podpore ključni vladni stranki. Glede na dinamiko v strankarskem polju, ki se kaže v razkroju, a hkrati v nastajanju novih tvorb v levo-sredinskem prostoru, pa je komaj verjetno, da bi SD to raven preferenčne podpore ohranjala vse do volitev;
- da je SDS svoj "sestop" iz visoke ravni povolilne podpore doživela jeseni 2005 in se odtelej na novi, nižji ravni, vzdržuje bolj ali manj stabilno vse do tokratne meritve. Stabilnost njenega preferenčnega položaja pa je z gibanji v levo-sredinskem prostoru relativizirana,
 - da je padanje preferenčne podpore LDS, ki je v času po volitvah 2004 to stranko izrazito "deklasiralo": premaknilo jo je pod raven njenih najnižjih izmerjenih podpor kadarkoli v obdobju od 1996. leta, ko opravljamo politbarometrične meritve. Glede na široko LDS-ovo volilno zaledje iz preizkusov ob volitvah v Državni zbor 2004, 2000 in prej, pa bi lahko dopustili možnost ponovnega povratka oz. zbiranja teh volilnih podpor. Seveda je to odvisno od razmer v stranki ter njene personalne in programske prenov;
- da je položaj preostalih manjših parlamentarnih strank na demokopski ravni komajda določljiv. Pri tem sta na osnovi rezultatov tokratne meritve v nekaj boljši kondiciji SLS in SNS, v nekaj slabši pa NSI; DESUS je s preferenčno podporo, ki je nižja od 1%, raziskovalno skoraj neznaven in več kot očitno je, da v procesu razpadanja LDS nič ne pridobiva.

Društvo Zares – nastajanje nove stranke.

Testirali smo odnos do društva Zares, ki si je kot ustanovni cilj določilo ustanovitev nove politične stranke in nastop na državnozbornih volitvah. Glede na to, da to novo strankarsko iniciativo navzven izraža le nastop skupine šestih tzv. nepovezanih poslancev – in gre torej za predstrankarsko formacijo, nas je zanimala splošna

podpora tej zamisli in podredno pripravljenost voliti tako bodočo stranko. Meritev pokaže, da je splošna podpora zamisli takega društva visoka: kar slaba polovica (44%) vseh respondentov idejo o društvu podpre, slabi dve petini (37%) pa to idejo zavrača.

Dodatno smo postavili še vprašanje o možni bodoči volilni podpori novi stranki. Tako novo politično stranko bi podprla dobra četrtina (26%) vseh vprašanih, izrecno je ne bi podprla slaba polovica (48%), medtem ko se preostali (26%) niso izrekli. Dejstvo, da se četrtina vprašanih opredeljuje za Zares, sproža vprašanja in razmisleke. Ni dvoma, da odgovori na tako postavljeno hipotetično vprašanje niso primerljivi z izrekanjem strankarskih preferenc. Hkrati pa tudi ni dvoma, da ima **nova strankarska iniciativa že v izhodišču izredno visoko splošno in tudi konkretno podporo.**

Strankarske izbire niso trdne.

V junijski Politarometer smo prvič in tokrat četrto, vključili preizkus "trdnosti" strankarskih opredelitev in pripravljenosti za strankarske menjave izven obsega (sedmih) parlamentarnih strank – in sicer tako, da smo postavili dodatni vprašanje: "Denimo, da bi na volitvah v Državni zbor nastopil xx s svojo stranko ali listo; ali bi to kaj vplivalo na vašo izbiro?".

Zamisel o tovrstnem preizkusu je nastala v povezavi z Drnovškovo iniciativo in ustanovitvijo Gibanja za pravičnost in razvoj oz. medijskim nakazovanjem možnosti vstopa M. Kučana v strankarsko polje.

Marčevska meritev pokaže, da bi se v primeru nastopa Drnovška na državnozbornih volitvah za njegovo gibanje ali stranko odločilo 26% (junija lani 28%, septembra: 21% in novembra: 28%) respondentov, v primeru nastopa M. Kučana pa za njegovo listo ali stranko 30% (junija: 32%; septembra: 30%; novembra: 40%) respondentov. Strnitev odgovorov na obe interventni vprašanji pokaže na "trdnost" strankarskega opredeljevanja, ki je nizka. V prid obeh nakazanih strank ali list se sicer v večji meri opredeljujejo preferenti levo-sredinskih strank in neopredeljeni, a značilno tudi preferenti desno-sredinskih strank.

Visoke ocene tolarju, Gaspariju in Hanžku.

Ob izteku mandatov guvernerju Banke Slovenije Mitji Gaspariju in Varuhu človekovih pravic Matjažu Hanžku ter ob menjavi tolarja z evrom, smo respondente povprašali, kako ocenjujejo uspešnost obeh nosilcev odgovornih vlog in kako ocenjujejo uspešnost projekta tolar.

Pokaže se, da je **Mitja Gaspari, v vlogi guvernerja Banke Slovenije, deležen izjemno visoke pozitivne ocene**, saj le-ta na lestvici od 1 do 5 doseže povprečno vrednost 3.83, kar je daleč višje od ocen drugih visokih državnih funkcionarjev v minulem obdobju. Visoke ocene Mitji Gaspariju izrekajo respondenti vseh skupin, odstopanja niso vredna omembe. **Tudi Matjaž Hanžek v vlogi varuha je deležen visoke ocene**, ki dosega raven 3.06. V ocenjevanju njegovega delovanja se izrazi vpliv nazorskih razlik skozi strankarsko opredeljenost. Levo opredeljeni ter preferenti levo-sredinskih strank ocenjujejo njegovo delovanje visoko, medtem ko med preferenti desno-sredinskih strank deloma prihajajo do izraza tudi negativne ocene, kar se izrazi v še vedno visokem povprečju.

Projekt SIT oz. tolar je deležen soglasne visoko pozitivne zaključne ocene!

Visoka identifikacija z EU, zadržki do NATO.

Po petih letih od izvedbe referendumu o vključitvi Slovenije v EU in NATO smo izvedli preizkus trdnosti teh opredelitev. Pokaže se, da ima vključitev Slovenije v Evropsko unijo visoko demoskopsko podporo, saj se za članstvo "ponovno" odloča 68%, proti članstvu pa 24% vseh vprašanih.

Tako kot ob referendumu o vključitvi v NATO, pa tudi aktualen pogled kaže na razdvojenost pogledov. Delež tistih za NATO (45%) le neznatno presega delež tistih (44%) proti NATO-u.

PB 03/2007: POROČILO

Raziskovalni program CJM za leto 2007 predvideva izvedbo štirih (četrtno) meritev Politbarometra, medtem ko smo v lanskem letu, po umiku finančne podpore pobudnika in financerja raziskave, Urada RS za informiranje, izvedli pet meritev. Štiri meritve v letu zadoščajo za ohranjanje kontinuitete raziskave ter za doseganje njenih metodološko eksperimentalno in družbeno akcijskih ciljev.

Tako smo v **dneh od 19. do 21. marca izvedli prvo letošnje meritev** in pri tem ostali v standardiziranih metodoloških okvirih projekta.

Obdobje pred tokratno marčevsko meritvijo označuje: pospešen potek razpadanja najmočnejše opozicijske stranke (LDS), kar se izraža v izstopanju oz. osamosvajanju večjega števila poslancev oz. oblikovanju skupine neodvisnih poslancev v Državnem zboru, v prehodu skupine poslancev LDS v poslansko skupino SD ipd. To obdobje, dalje, označuje uspešen prehod v Evropsko monetarno unijo in prevzem evra ter izrekanje priznanj Banki Slovenije in njenemu guvernerju kot pomembnemu nosilcu tega prehoda; neposredno ob tem teče postopek evidentiranja in predlaganja guvernerja v novem mandatu, kar je s strani koalicijskih poslancev pospremljeno s političnimi in strokovnimi diskvalifikacijami in zavrnitvijo prvega in drugega kandidata, itd. Politično se ostrijo nerešena mejna vprašanja s Hrvaško in odgovornost zunanjega ministra; kritična je debata v zvezi z ureditvami razmerij med zasebnim in javnim na področju zdravstva, šolstva in še posebej visokega šolstva, na videz se dinamizira potek dogovarjanja med socialnimi partnerji itd.

Ob tej izraziti politični dinamiki smo se odločili za ohranitev standardnega pristopa v raziskavi, ki vključuje: ugotavljanje zadovoljstva z demokracijo na sploh in materialnimi razmerami v gospodinjstvu, zaupanja v institucije sistema, še posebej vlade, osrednjih državnih organov ter pomembnih civilno-družbenih ustanov, artikulacijo strankarskega polja skozi izražanje volilnih namer oz. nakazovanje bližine političnim strankam ter beleženje pogledov ob ustanovitvi društva Zares (z namenom oblikovanja nove politične stranke) itd. V okviru aktualnega bloka smo povpraševali o uspešnosti guvernerja Banke Slovenije Mitje Gasparija ter Varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka ob izteku njunih mandatov, pa tudi o oceni uspešnosti projekta SIT ob opustitvi tolarja in prevzemu evra. V tem okviru smo razširili opazovanje zaupanja v mednarodni instituciji (EU, NATO), v kateri smo se (v zadnjih letih) vključili na osnovi referendumov (leta 2002), z vprašanjem ljudem, ali bi danes ponovno z glasovanjem potrdili ti dve vključitvi.

1.0 Politična in socialna klima

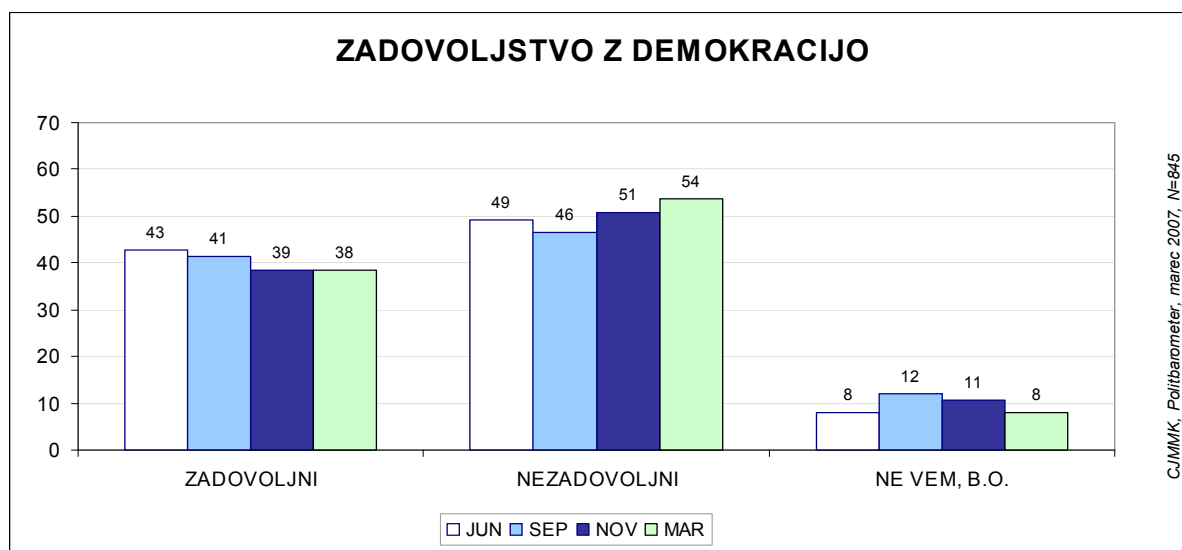
Kot običajno, v tem okviru opazujemo izražanje zadovoljstva z demokracijo, z materialnimi razmerami v gospodinjstvu ter zaskrbljenost glede izgube zaposlitve.

1.1 Ne-zadovoljstvo z demokracijo

Marčevska meritev ne-zadovoljstva z demokracijo kaže značilen vzgib v smeri povečanega nezadovoljstva. Če je v prvem obdobju mandata te vlade prišlo do izravnave v izražanju zadovoljstva in nezadovoljstva (torej povečanega zadovoljstva), pa od jeseni 2005 izraženo nezadovoljstvo z demokratičnostjo razmer vseskozi značilno preseže izraženo zadovoljstvo, podobno kot v zaključnem obdobju mandata predhodne vlade.

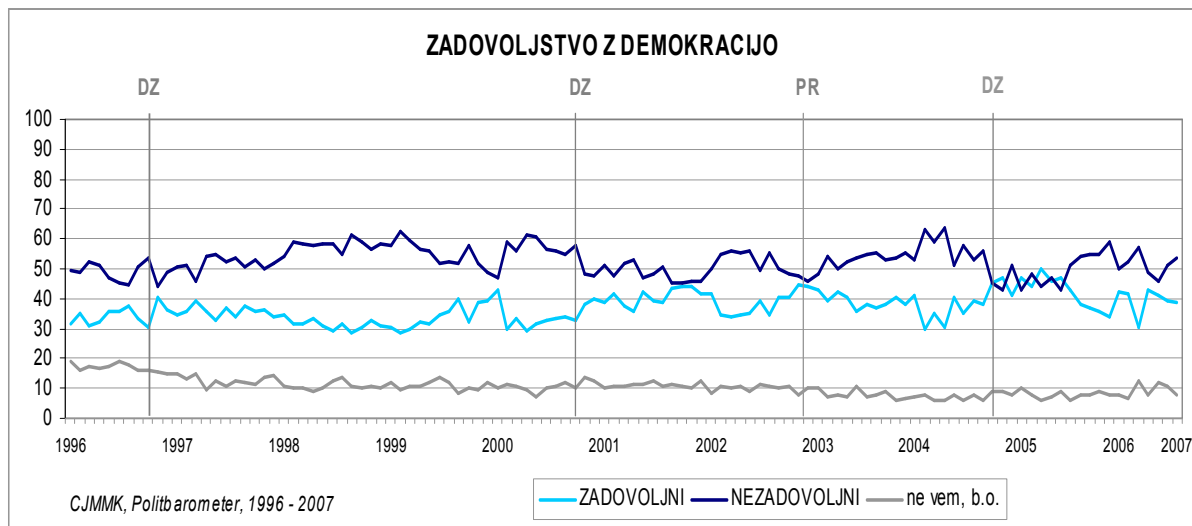
Daleč bolj kot v povprečju (54%) so nezadovoljni respondenti iz starostne skupine od 45 do 60 let (67%), brezposelni (66%), levo opredeljeni in preferenti SD (65%) itd. Med bolj zadovoljne od povprečja (38%) pa sodijo zaposleni v negospodarstvu (50%), študenti, dijaki (55%), desno opredeljeni (58%), preferenti SDS (55%), NSI (60%) in SLS (54%) itd.

Graf 1

Izražanje zadovoljstva v desetletnem obdobju raziskave v posameznih izsekih nakazuje izrazite vzpone in padce, to se še posebej kaže v kratkem obdobju let 2004 in 2005, ko v predvolilnem času nezadovoljstvo z demokracijo močno naraste in v času po volitvah močno upade, naraste pa zadovoljstvo. Slednje je edino obdobje v opazovanju, ko izmenoma stopi zadovoljstvo nad raven nezadovoljstva. V obdobju po tem se izražanje zadovoljstva približuje vzorcem iz leta 2000, 2002 in 2004.

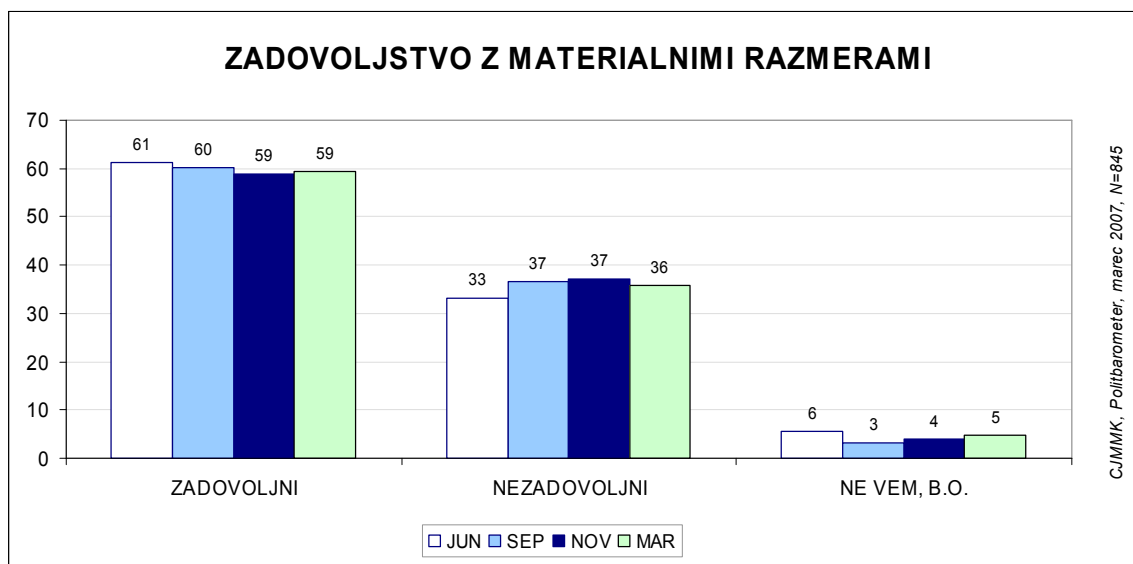
Graf 2

1.2 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami

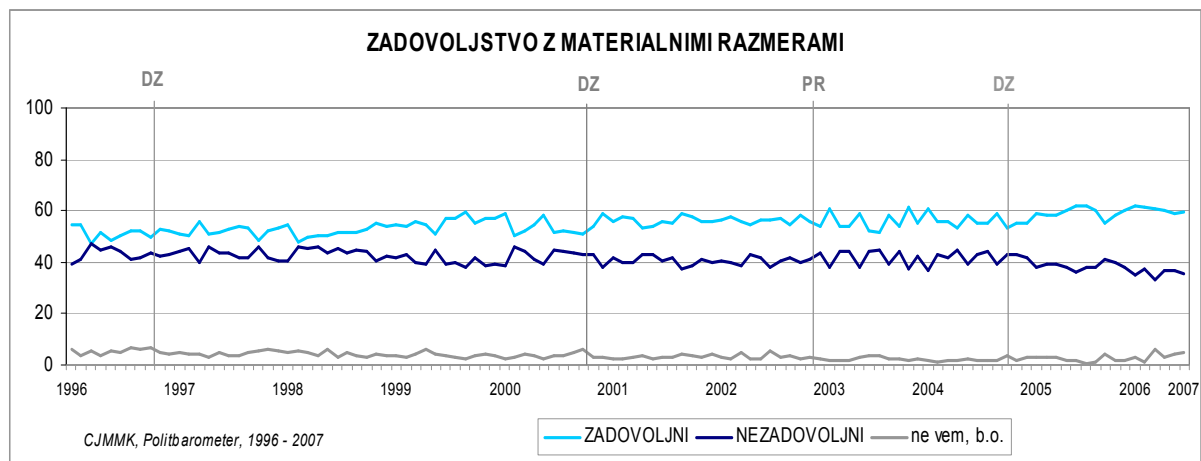
Tudi tokrat se potrdi, da v ocenjevanju materialnih razmer v gospodinjstvu prevlada pozitivna ocena (zadovoljni: 59%). Delež zadovoljnih je enak kot v novembru in neznatno nižji od septembra in junija v lanskem letu. Med bolj nezadovoljne sodijo respondenti iz starostne skupine od 46 do 60 let (48%), brezposelni (63%), samozaposleni (61%), respondenti s področja Zasavja (73%) ter Spodnjega Posavja (50%) itd.

Graf 3

Iz grafa 4 lahko v desetletnem obdobju razberemo pozitivno tendenco v izražanju zadovoljstva z materialnimi razmerami oz. v razmerju med izraženim zadovoljstvom in nezadovoljstvom.

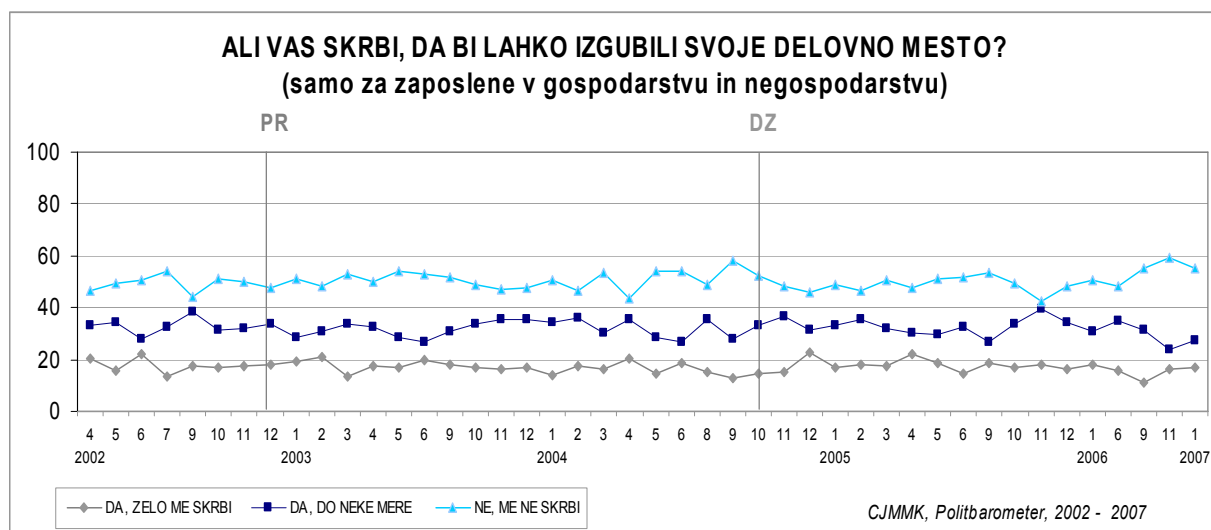
Graf 4

1.3 Skrb pred izgubo zaposlitve

Skrb pred izgubo zaposlitve, glede na dosedanje meritve, ne izstopa. Seveda ob tem ne kaže zanemariti dejstva, da dobri dve petini zaposlenih trajno delata in živita pod bolj ali manj izostrenim pritiskom možnosti izgube zaposlitve.

Graf 5

2.0 Ocene sprememb – indeks kritičnosti

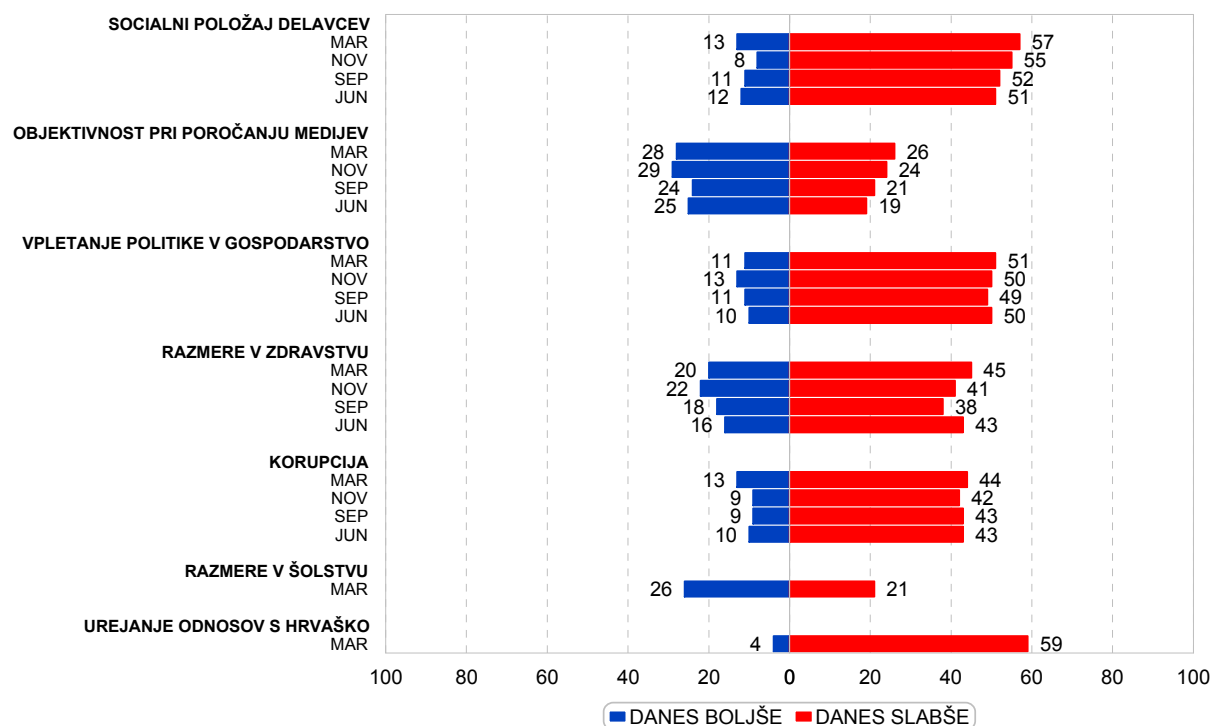
2.1 Ocene sprememb

Tokrat smo četrtič ponovili v juniju lani uvedeno povpraševanje o spremembah, ki jih zaznavajo ljudje po več kot dvoletnem delovanju sedanje vlade. Pri tem smo se omejili na nekaj izbranih kritičnih poudarkov takratne opozicije (leta 2004) v predvolilnem obdobju:

socialni položaj delavcev, vpletanje politike v gospodarstvo, prisotnost korupcije, razmere v zdravstvu in objektivnost poročanja medijev. Tokrat pa smo dodali še dva vidika: razmere v šolstvu ter urejanje odnosov s sosednjo Hrvaško. Povpraševali smo, ali je stanje na navedenih področjih glede na razmere pred dobrima dvema letoma sedaj boljše, nespremenjeno ali slabše.

Graf 6

KAKŠNO JE STANJE NAVEDENIH PROBLEMOV DVE LETI PO VOLITVAH?

CJMMK, POLITBAROMETER, junij 2006 - marec 2007

Tudi tokrat se pokaže, da v ocenjevanju sprememb, močno prevladajo kritični pogledi na vseh področjih z izjemo ocenjevanja "objektivnosti poročanja medijev" in "razmer na področju šolstva".

V obdobju od junija lani do marca letos v ocenjevanju **socialnega položaja delavcev** izrazito prevladuje ocena "danes slabše", ki postopno narašča (junij 06: 51%; marec 07: 57%). Ostro prevladujoče neugodne in kritične ocene sprememb se pokažejo tudi na točki "**vpletanja politike v gospodarstvo**" (od 49% do 51%), dalje, "**razmer v zdravstvu**" (od 38% do 45%) ter ocen, da je **korupcije** danes več kot pred dvema letoma (od 42% do 44%). V ocenjevanju medijske situacije, torej "**objektivnosti poročanja medijev**", pa so respondenti bolj zadržani in (pretežno) nakazujejo pozitivne spremembe (danes bolje: od 24% do 29%), hkrati pa je v ocenjevanju tega področja vidno postopno in značilno naraščanje deleža negativnih ocen

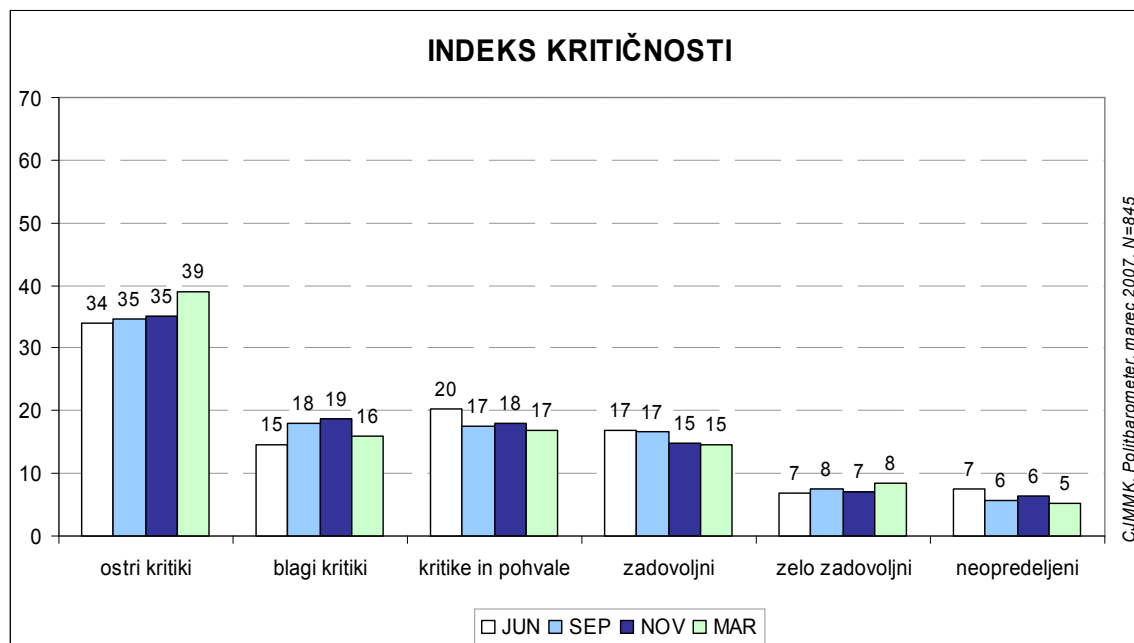
(junij 2006: 19%; marec 2007: 26%). Pri ocenjevanju **"razmer v šolstvu"** rahlo prevlada pozitiven vidik ocenjevanja (26%) nad negativnim (21%), medtem ko pri **"urejanju odnosov s Hrvaško"** prevladujoče in enoznačno izstopa kritična ocena (danes slabše: 59%; danes boljše: 4%).

Na osnovi zgornjega prikaza in primerjav rezultatov meritev v obdobju od junija lani do marca letos lahko ugotovimo, da se na petih, od skupno sedmih problemskih presekov, oblikujejo skrajno kritične ocene razmer oz. sprememb v zadnjih dveh letih. Pri tem pa še posebej izostreno izstopa kritika razmer v urejanju odnosov s sosednjo Hrvaško.

2.2 Indeks kritičnosti

Glede na prevladujoče kritične ocene sprememb smo zato, da bi lažje in strnjeno pokazali socialni in nazorski kontekst oblikovanja in izražanja kritičnih pogledov ter nakazali splošne tendence v izražanju kritičnosti, oblikovali poseben "indeks kritičnosti". Zaradi primerljivosti smo se tudi tokrat omejili na združitev odgovorov na vprašanja o zadovoljstvu z demokracijo, z materialnimi razmerami ter na ocene sprememb v dvoletnem obdobju glede socialnega položaja delavcev, vpletanja politike v gospodarstvo, razmer v zdravstvu in korupcije².

Graf 7

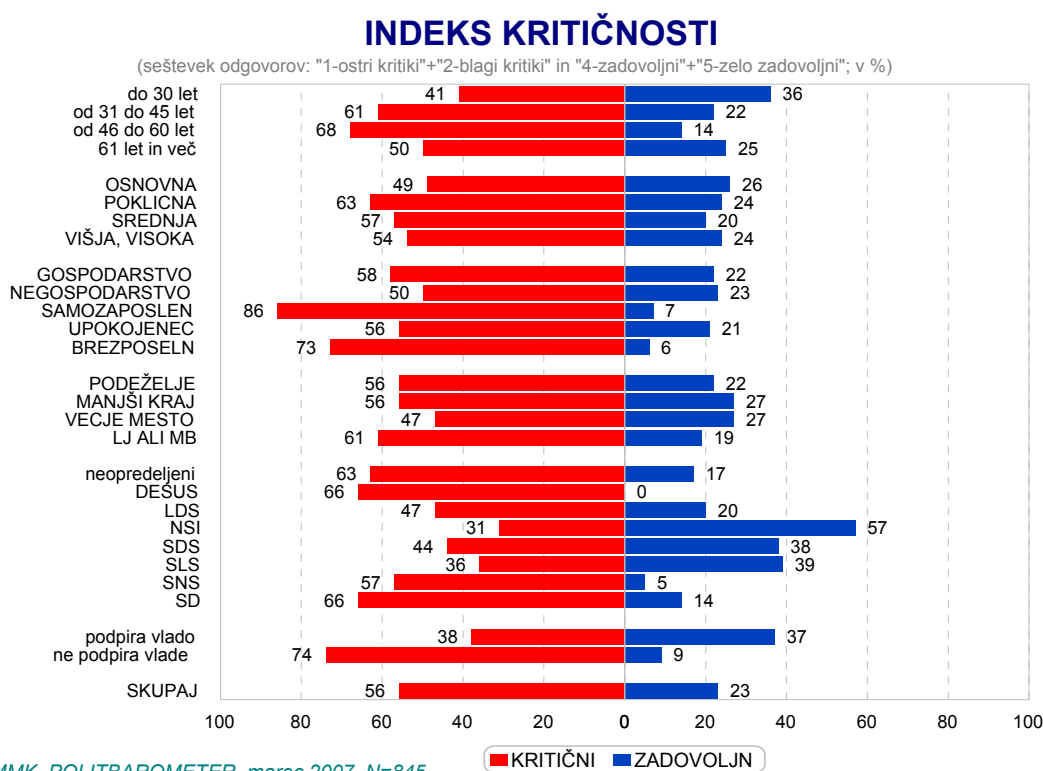
Na osnovi tokratne meritve (graf 7) se pokaže, da sta dve petini (39%) vseh respondentov ostro kritični, dalje, da je šestina (16%) vseh blago kritičnih, nadaljnja šestina (17%) jih hkrati izreka kritike in pohvale ter slaba šestina (15%) izraža zadovoljstvo in desetina vseh (9%) prevladujoče zadovoljstvo z razmerami. Glede na meritev v novembru lanskega leta lahko

² Indeks kritičnosti vključuje izražanje kritičnih ocen oz. zadovoljstva; ostro kritični so izrekli pet do šest ocen o spremembah "na slabše"; zelo zadovoljni pa pet do šest ocen o spremembah "na bolje".

ugotovimo, da je delež ostro kritičnih ocen značilno povečan (iz 35% na 39%) in da je v opazovanem vzorcu prevladujoče ostro kritično oz. kritično ocenjevanje sprememb. Pozitivno ocenjevanje sprememb je omejeno na manjšino.

Analiza sicer nakaže razlike v stopnji in izostreni kritičnosti glede na starost, izobrazbo, zaposlitev, bivalno okolje, pa tudi glede na strankarske preference ter odnos do vlade. Tako so, denimo, respondenti obeh srednjih starostnih skupin mnogo bolj in izostreno kritični (68%; 61%) kot respondenti iz najmlajše (41%) in najstarejše (50%) skupine, med izobrazbenimi skupinami kot najbolj kritični izstopajo respondenti s poklicno šolo (63%), med zaposlitvenimi pa samozaposleni (86%) ter brezposelni (73%).

Graf 8

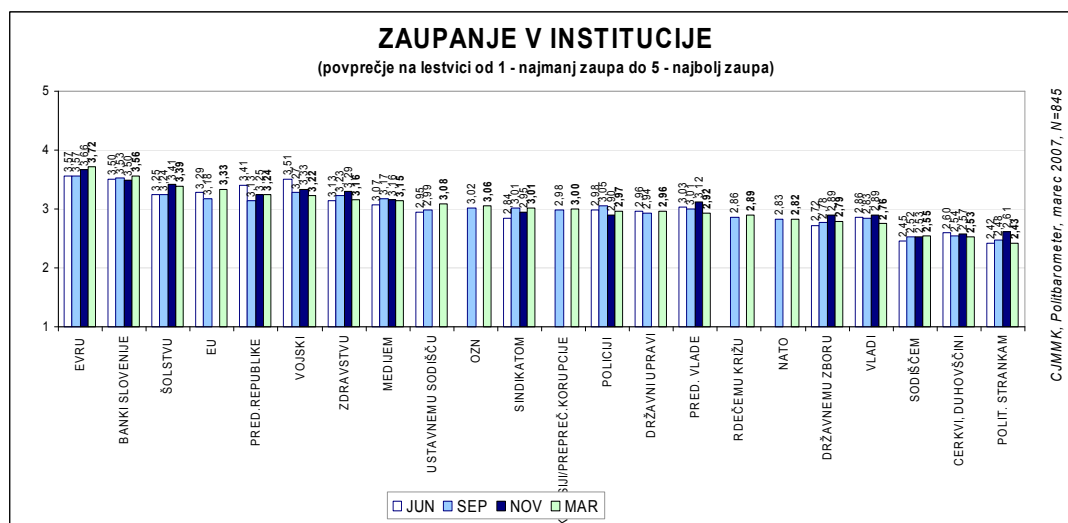
Tudi glede na nazorsko opredeljenost, kot jo zajamemo s strankarskimi preferencami, opazimo značilnejše razlike. Tako so, denimo, preferenti levo-sredinskih strank izrazito bolj (SD: 66%) oz. prevladujoče kritični, medtem ko je med preferenti desno-sredinskih strank izrazito (NSI: 57%; SLS: 39%) oz. več ocenjevalcev sprememb "na bolje". K temu kot zanimivost dodajmo, da med preferenti SDS prevladajo negativne (44%) nad pozitivnimi (38%) ocenami sprememb. Bolj izrazite razlike pa opazimo glede na odnos do vlade. Tako tisti, ki podpirajo vlado Janeza Janše, spremembe razmer na nakazanih področjih ocenjujejo manj kritično (na bolje: 37%, na slabše: 38%) kot tisti, ki vlade ne podpirajo (na bolje: 9%, na slabše: 74%).

3.0 Izražanje zaupanja v institucije

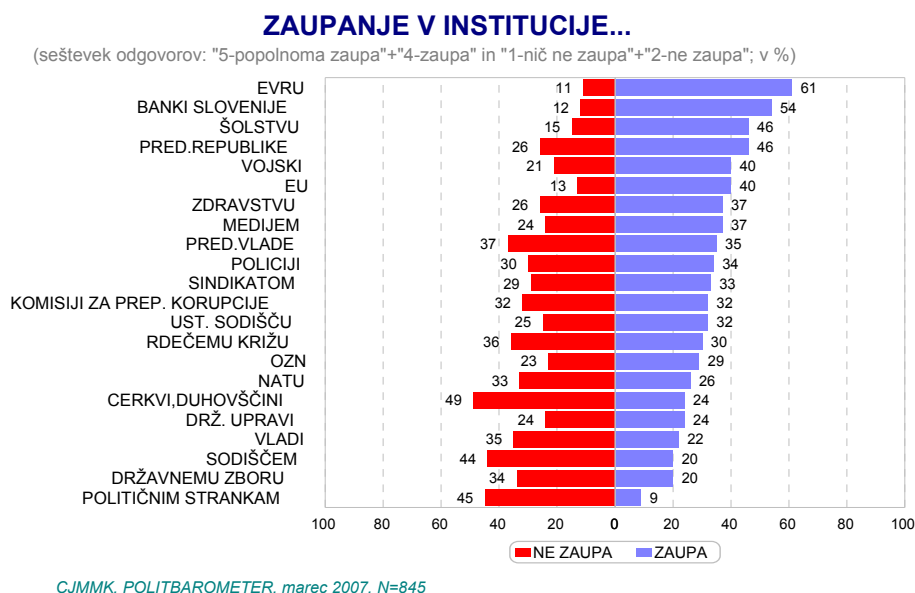
3.1 Prikaz bližnje primerjave in analiza

V vrh ranga, glede na izraženo zaupanje v marcu letos, se uvrstijo evro, Banka Slovenije, šolstvo, Evropska unija, predsednik republike in vojska, neposredno pod to skupino pa še zdravstvo in mediji. V dno ranga se tudi tokrat uvrstijo politične stranke, cerkev in duhovščina, pa tudi vlada, Državni zbor, NATO itd.

Graf 9

Graf 10

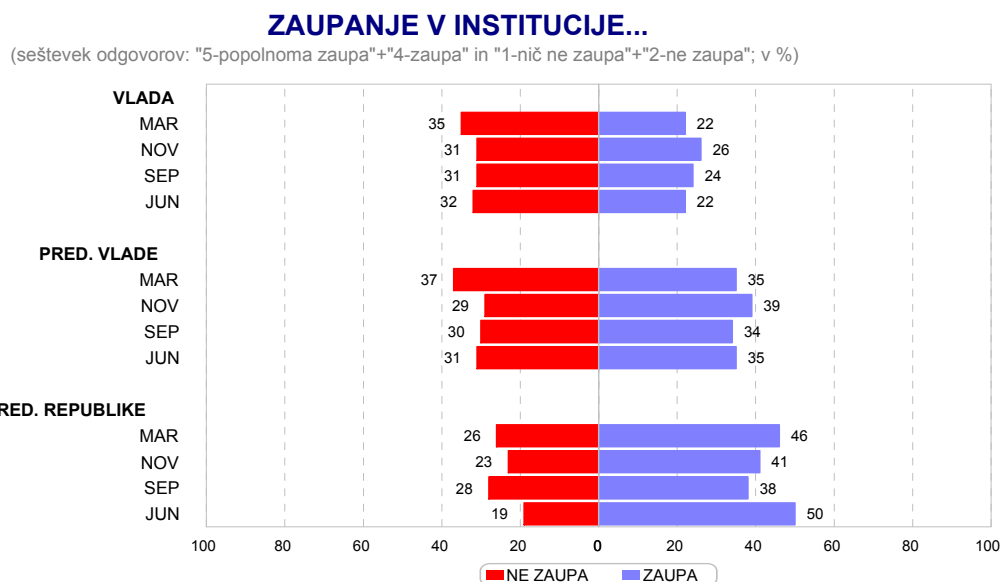
V vrh ranga so torej vključene pretežno civilno-družbene ustanove ter predsednik republike, v dno ranga pa pretežno politične oz. državne institucije ter cerkev in duhovščina. Zaupanje v

institucije je pomemben vidik legitimitete sistema. Ker so, z izjemo predsednika republike, v vrh ranga zaupanja uvrščene pretežno civilno-družbene institucije, v dno ranga pa, z izjemo cerkve in duhovščine, državne in politične institucije, lahko ugotovimo, da v aktualnih slovenskih razmerah legitimiteta sistema temelji na civilno-družbenih in ne na državnih ustanovah. Nizko zaupanje v državne in politične ustanove hromi normalen potek demokratične institucionalizacije slovenske države.³

Tudi tokrat se potrди, da na izražanje zaupanja v politične institucije, močnejše kot drugi dejavniki, vplivajo nazorske in politične opredelitve. To se, denimo, kaže v odnosu do vlade in predsednika vlade, ko preferenti koalicijskih strank izražajo več zaupanja kot preferenti opozicijskih strank oz. strankarsko neopredeljeni. Tudi v odnosu do predsednika republike se v zadnjih in tokratni meritvi pokažejo vplivi nazorskih razlik predvsem v smeri povečevanja nezaupanja s strani preferentov koalicijskih strank (in obratno). V odnosu do civilno-družbenih institucij, ki se uvrščajo v vrh ranga, pa je vpliv nazorske opredeljenosti komaj zaznaven, izrazito se kaže le v ocenjevanju cerkve in duhovščine, ki ji več zaupanja izrekajo preferenti desno-sredinskih strank, čeprav, z izjemo preferentov NSI, tudi med njimi prevladuje nezaupanje itd.

Kratkoročne primerjave (junij 06-marec 07) izražanja zaupanja vladi, predsedniku vlade in predsedniku republike še pokažejo, da zaupanje v vlado rahlo upada (junij 06: 32%; marec 35%), da nezaupanje predsedniku vlade narašča izraziteje (junij 06: 31%; marec 07: 37%), medtem ko izražanje zaupanja predsedniku republike v tem časovnem okviru izrazito niha in je od septembra lani v vzponu (junij: 50%; september: 38%: november: 41%; marec: 46%).

Graf 11

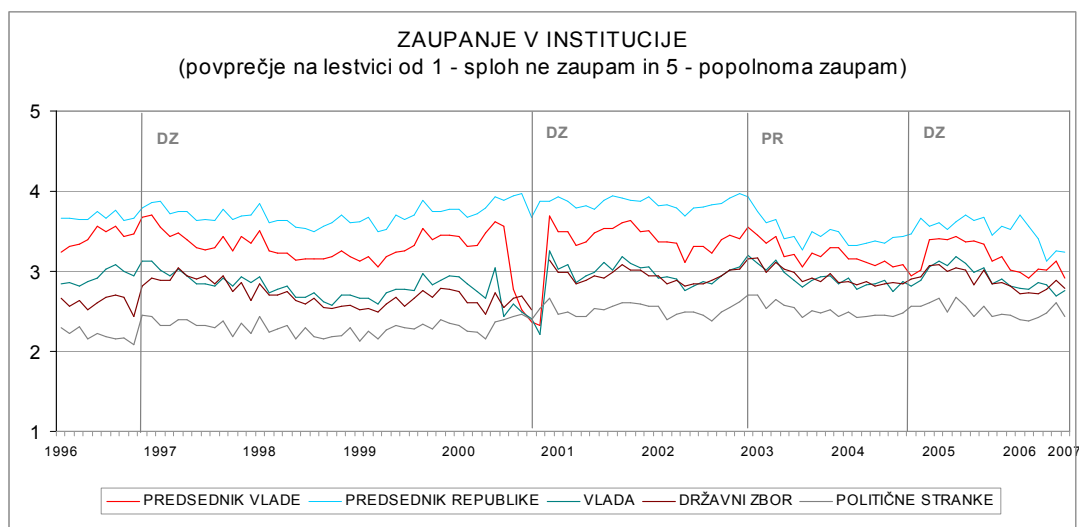
CJMMK, POLITBAROMETER, marec 2007, N=845

³ Glej raziskovalno poročilo : Toš, N., Potek demokratične institucionalizacije, marec 2007, dostop: www.cjm.si.

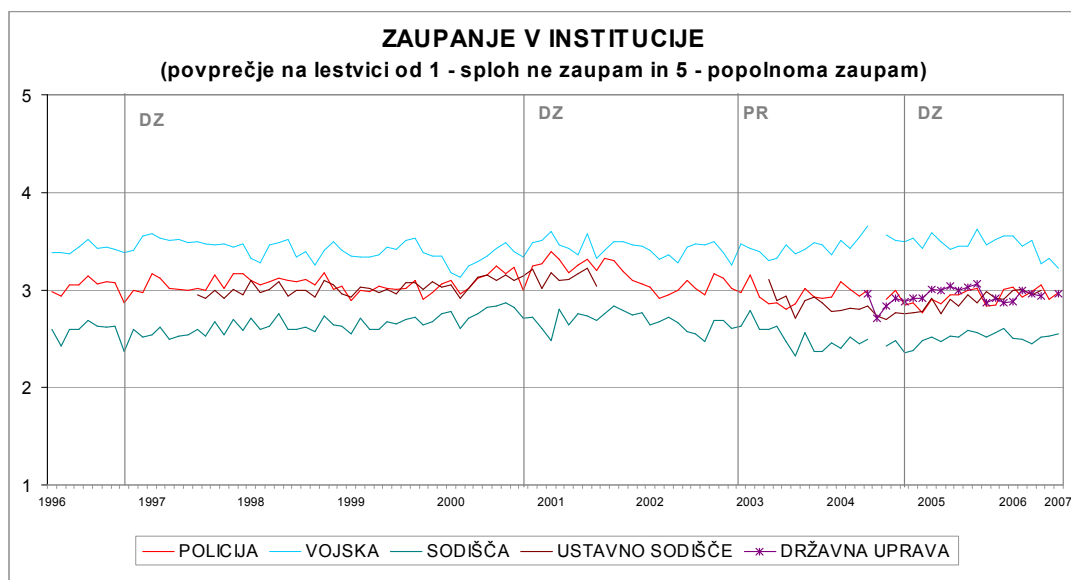
3.2 Zaupanje v institucije v obdobju 1996–2007

Graf 12 ponazarja dvige in padce v izražanju zaupanja v osrednje državne ustanove. Kot digresija v celotni meritvi še vedno izstopa zaupanje vladi v obdobju druge polovice leta 2000. V letih 2003 in 2004 beležimo pretežno upadanje zaupanja, v preseku 2005–2007 pa vstopno naraščanje in zaključno upadanje zaupanja, ki se ustavi na ravneh, značilnih za konec leta 2004.

Graf 12

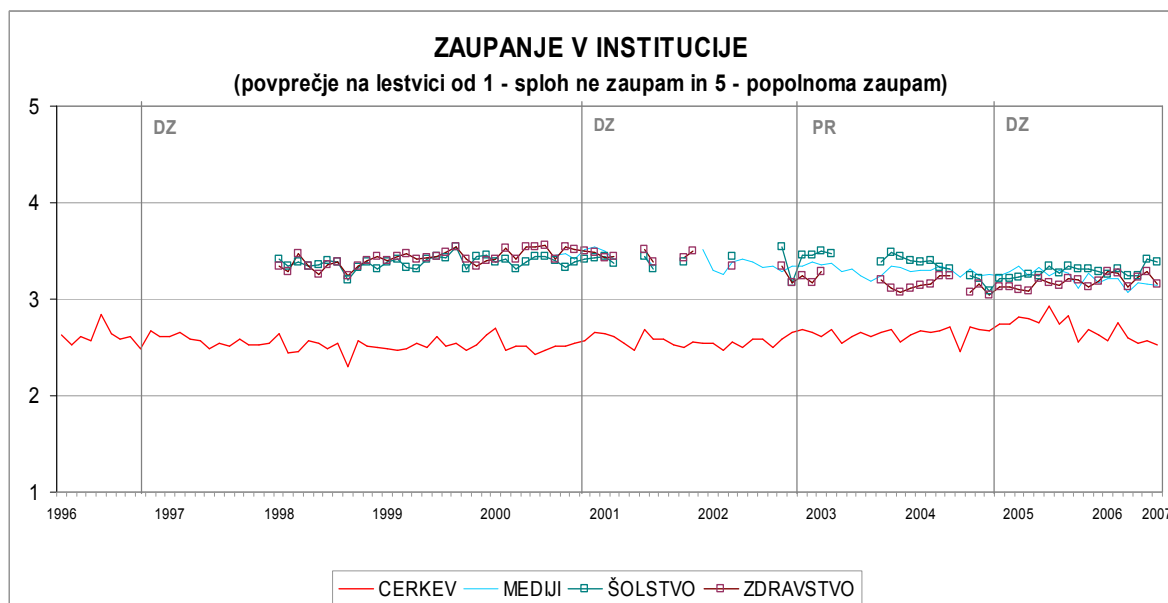
Graf 13

Graf 13 ponazarja spremembe oz. ustaljenost v izražanju zaupanja v osrednje državne ustanove kot so sodišča, državna uprava, policija in vojska. Izrazitih odstopanj od splošne

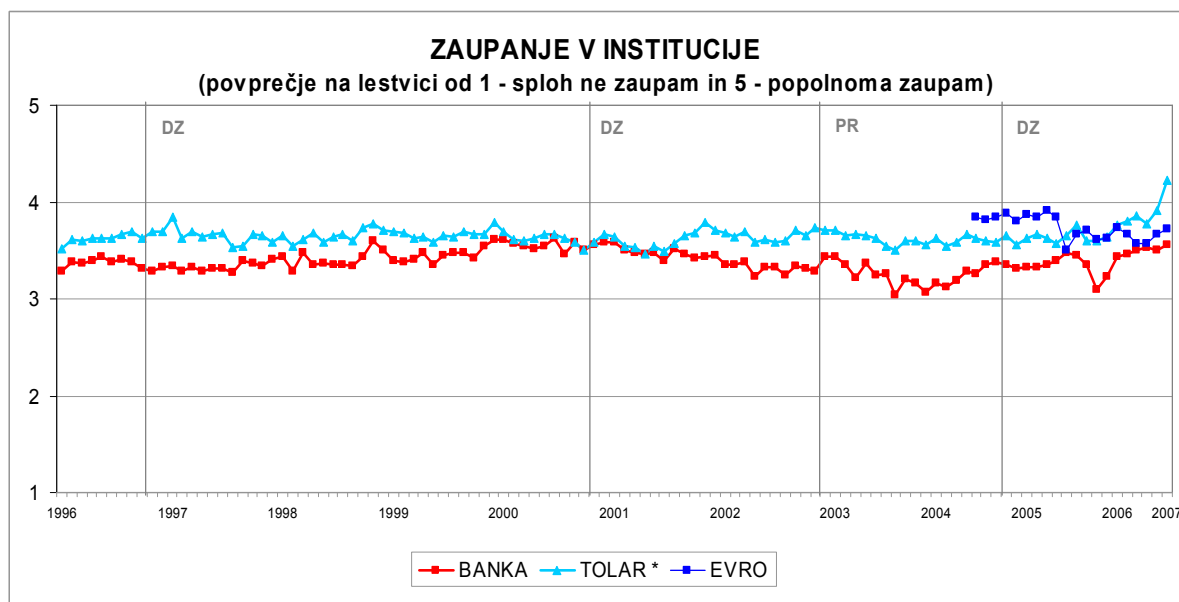
tendence tudi v zadnjem času ne opazimo. Vojska je uvrščena vseskozi visoko, v zadnjem letu v padajoči smeri. Policija se v zaključnem obdobju uvršča na ravni triletnega povprečja. Ustavno sodišče v zadnjih dveh letih beleži rahel vzpon itd.

Graf 14

Graf 14 ilustrira ustaljenost v izražanju zaupanja v šolstvo, ki se uvršča najvišje, zdravstvo in medije ter cerkev in duhovščino, ki se uvršča vseskozi najnižje.

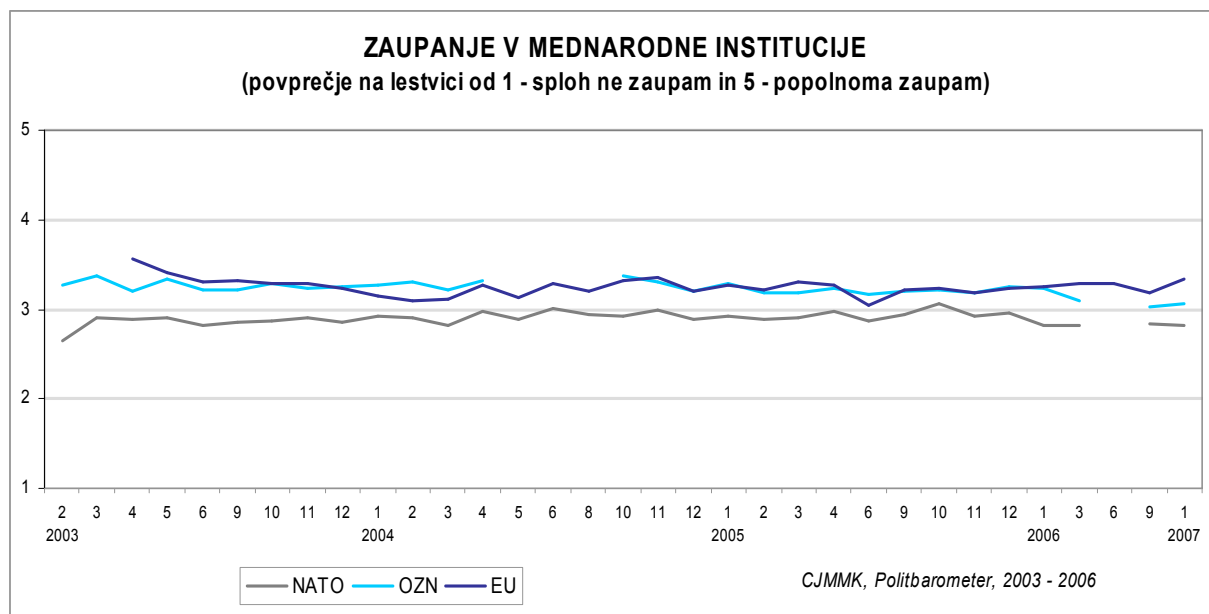
Graf 15

Graf 15 ilustrira odnos do tolarja, evra in Banke Slovenije, ki je izrazito stabilen. Delno upadanje zaupanja v banke opazimo v času intenzivirane debate ob uvedbi evra oz. v času

obravnav različnih "bančnih afer", še posebej je viden vzgib ob ropu trezorjev SKB. Zaključna meritev tolarja je "poslovilna" in torej ni povsem primerljiva s predhodnimi meritvami. Sicer pa vseskozi velja, da si nacionalna valuta in Banke Slovenije izmenjujeta najvišji mesti v rangu zaupanja v vsem obdobju opazovanja.

Graf 16

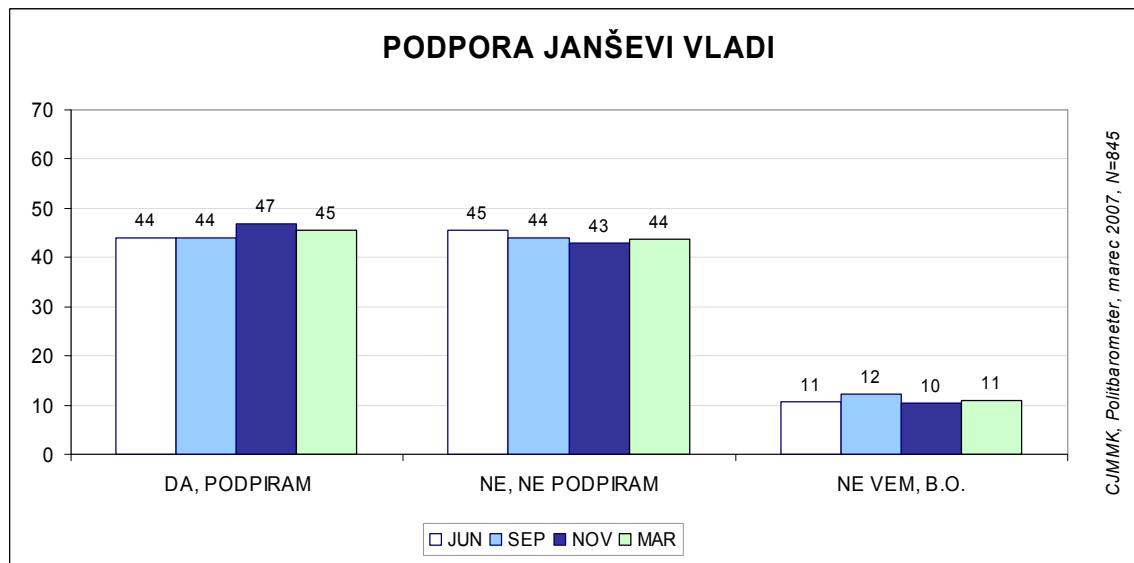
Graf 16 ilustrira raven in stabilnost izražanja v EU, OZN in NATO.

4.0 Podpora vladi J. Janše

4.1 Podpora - prikaz in analiza

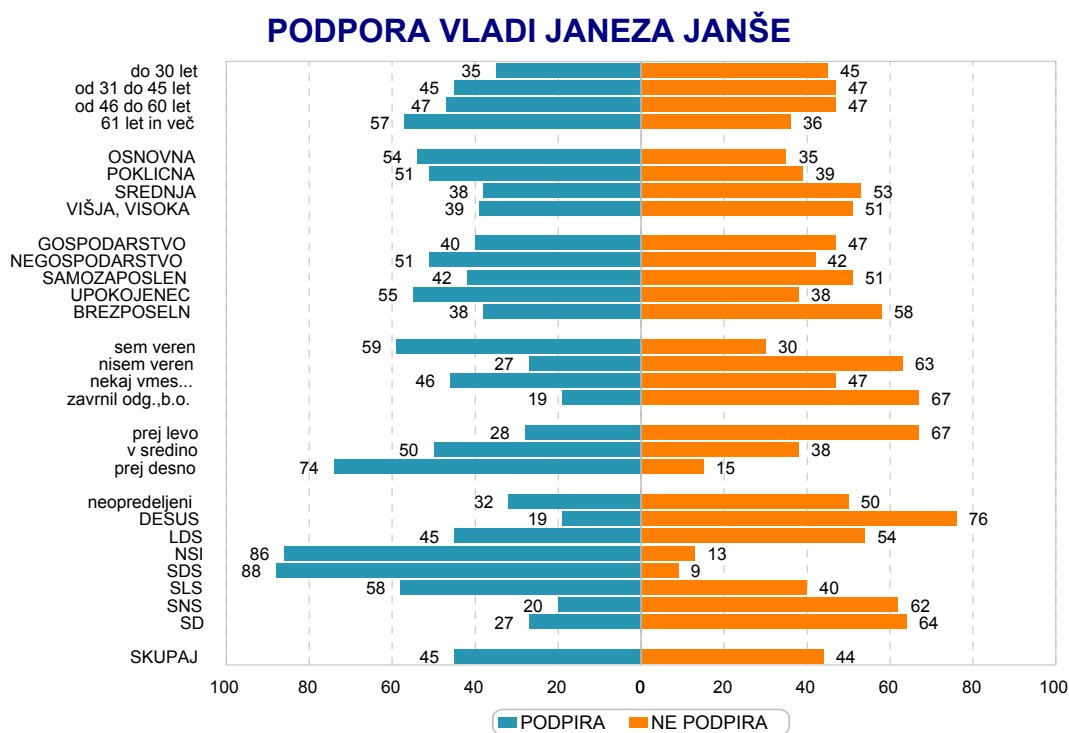
Kot običajno, smo tudi tokrat izmerili podporo vladi J. Janše. Pokaže se, da je izražanje podpore oz. nepodpore v obdobju od septembra lani do marca letos stabilno, nekako v razmerju pol, pol. Ob rahlem nihanju izrekanja podpore (septembra 06: 44%; novembra: 47%; marca 07: 45%) je izrekanje nepodpore povsem izenačeno (septembra 06: 44%; novembra: 43%; marca 07: 44%). Kljub zgoraj nakazanemu rahlemu upadanju zaupanja vladi in predsedniku vlade ter izrazito kritičnem ocenjevanju sprememb v preseku 2004-2007, je podpora vladi J. Janše, izražena na splošni ravni, stabilna.

Graf 17

Med izrazitejše podpornike vlade J. Janše se uvrščajo predvsem respondenti iz najstarejše starostne skupine (57%), upokojenci (55%), zaposleni v negospodarstvu (51%), desno opredeljeni (74%!), preferenti SDS (88%!), NSI (86%), SLS (58%) ter verni respondenti (59%). Preferenčna pripadnost koalicijskim strankam se torej izraža v visoki podpori koalicijski vladi; in morda obratno: podpora vladi se izraža v preferenčnih opredelitvah za koalicijske stranke.

Graf 18

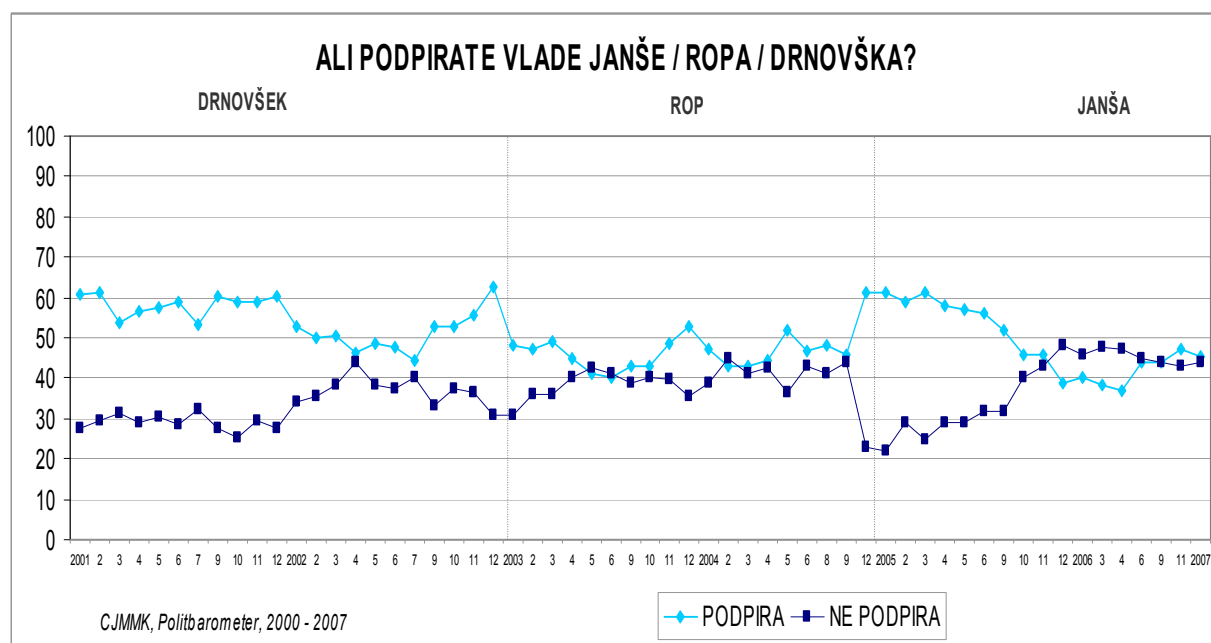

Zavračanje podpore vladi se izrazi še posebej med srednje (53%) ter višje in visoko (51%) izobraženimi, med samozaposlenimi (51%), med prebivalci večjih mest (52%), med nevernimi (63%), levo opredeljenimi (67%) in seveda tudi med preferenti SD (64%), SNS (62%), LDS (54%), strankarsko neopredeljenimi (50%). Pri tem je zanimivo, da preferenti v partnerstvu povezane SD, podporo vladi izrazito odklanjajo (64%) in jo le v majhni meri (27%) podpirajo, medtem ko še preostali preferenti LDS podporo vladi sicer pretežno (54%) odklanjajo, a jo kar v veliki meri (45%) tudi podpirajo itd.

4.2 Podpora – medčasovne primerjave

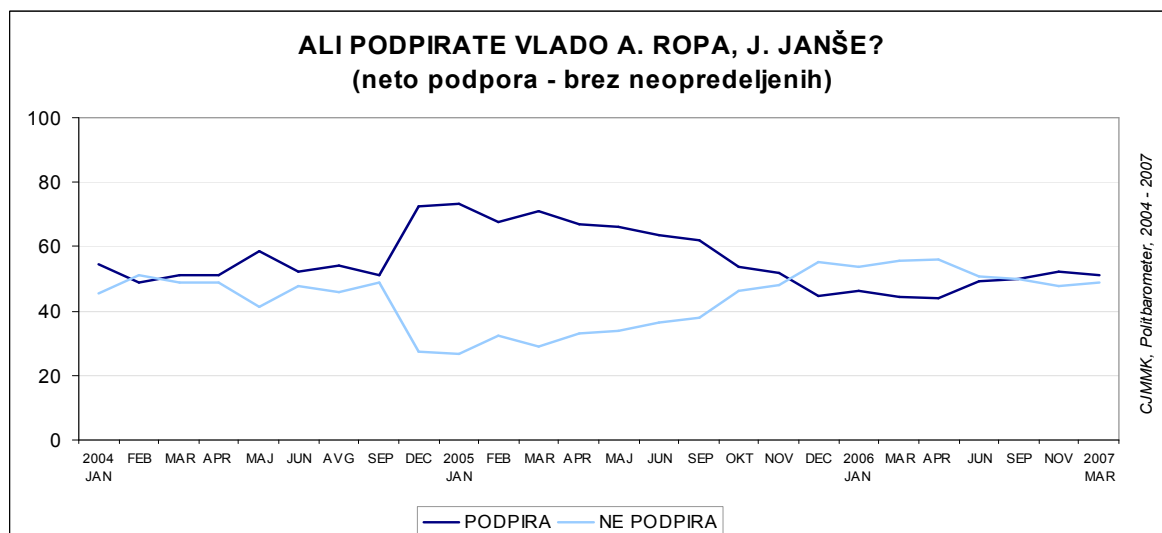
Iz grafov 19 in 20 razberemo potek podpor od januarja 2001 oz. januarja 2004 do marca 2007. Obdobje visoke podpore Drnovškovi vladi po volitvah 2000 vzdrži dobro leto, nato pa vse bolj upada in se "zapleta" z nepodporo, ko pred odstopom J. Drnovška zopet naraste in nato v obdobju Ropovega mandata upade in se na več časovnih presekih prepleta z nepodporo. Podoben vzorec gibanja podpor opazimo tudi z začetkom mandata J. Janše: visoka začetna podpora uplahne že do jeseni prvega leta in se v nadaljevanju izrazi s povečano nepodporo oz. s prepletanjem podpore in nepodpore v zaključnih mesecih.

Graf 19

Model gibanja podpore januar 2004–marec 2007 izostreno ilustrira graf 20.

Graf 20

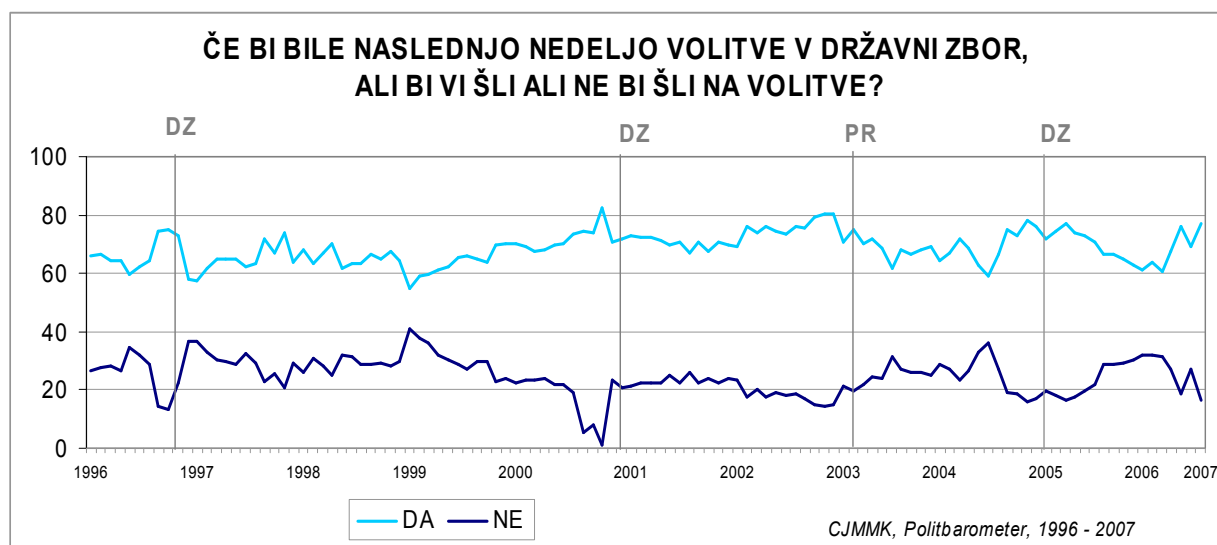
5.0 Strankarska opredeljevanja

5.1 Prikazi in ugotovitve

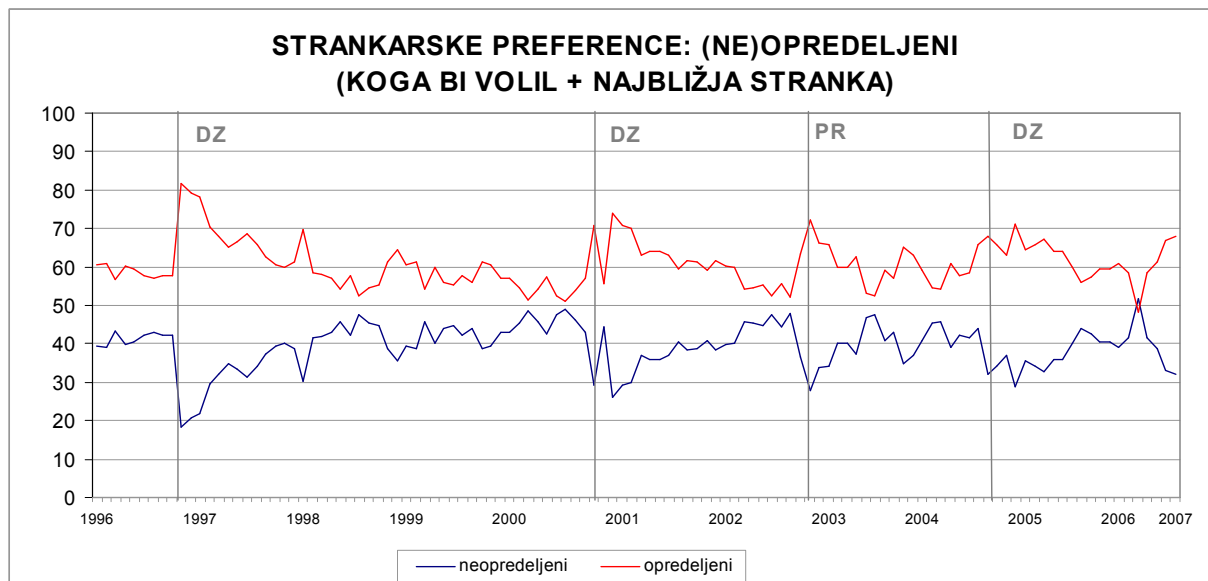
Rezultat tokratne meritve strankarskih opredelitev na ravni "volil bi" in "preferenc" potrjujejo izrazito dinamiko tega segmenta aktualnega političnega prostora. Ugotovimo lahko:

(1) Strankarska opredeljenost respondentov ostaja na (visoki) ravni, ki je sicer značilna za čas neposredno pred in po volitvah. To ponazarjata grafa 21 in 22. Prvi kaže na visoko "pripravljenost udeležbe na volitvah", drugi pa na nadpovprečno visoko pripravljenost izražanja strankarskih preferenc.

Graf 21

Graf 22

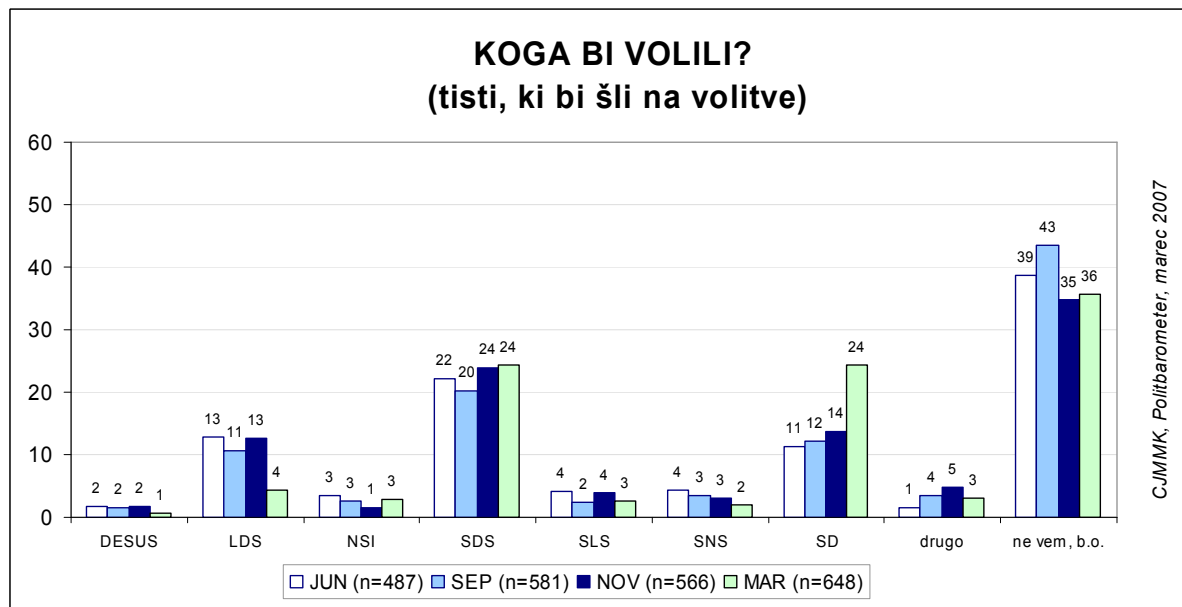

(2) Razmerja v opredeljevanju za levo-sredinske oz. desno-sredinske stranke se v obdobju zadnjega leta bistveno ne spreminjajo, hkrati pa ob tokratni meritvi opazimo preseganje v prid levo-sredinskih strank (marec 53%) nad desno-sredinskimi (marec 47%).

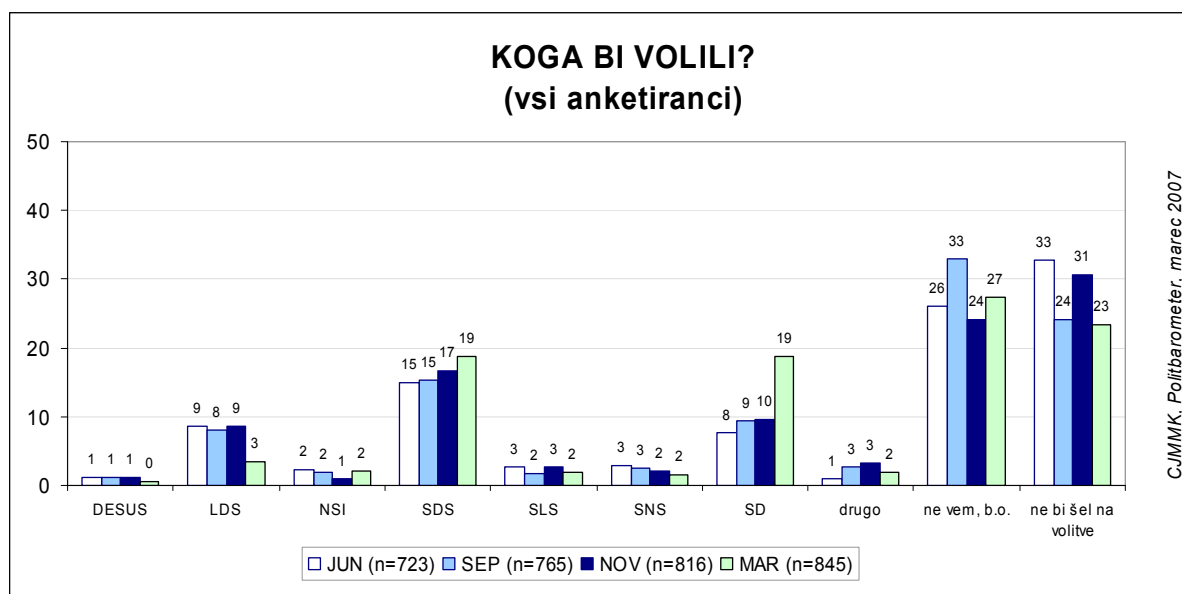
(3) V časovnih presekih: volitve 2000, volitve 2004 in aktualne preference, opazimo značilne premike znotraj kroga levo-sredinskih oz. znotraj skupine desno-sredinskih strank. Za slednje je značilno prehajanje iz manjših (NSI, SLS) k večji (SDS) stranki. V skupini levo-sredinskih strank so očitni premiki od LDS k SD – in to na vseh nakazanih presekih. Vendar pri tem ne smemo zanemariti značilnih premikov med desno-sredinskimi in levo sredinskimi strankami. To se ob analizi zadnjega niza podatkov pokaže v razmerju med SDS kot dajalko in SD kot prejemnico preferentov. Marčevski vzpon SDS tako pojasnjuje predvsem aktivirana podpora pred tem (2004, 2006) neopredeljenih (b.o, niso volili), povečan selitveni tok iz LDS, pa tudi okrepljen selitveni tok iz desno-sredinskih strank, predvsem iz SDS.

(4) Uvrstitev odgovorov na vprašanje "bi volil" nakaže izrazite premike v preseku november 2006 – marec 2007 (grafa 23 in 24), ki se kažejo predvsem v podvojitvi (iz 10% na 19%) podpore SD, delnem povečanju (iz 17% na 19%) podpore SDS, zmanjševanju podpor manjšim strankam ter rapidnemu upadu (iz 9% v novembru na 3% v marcu) podpore LDS. S slednjim je potrjena prej nakazana ocena gibanj preferentov med strankami.

Graf 23

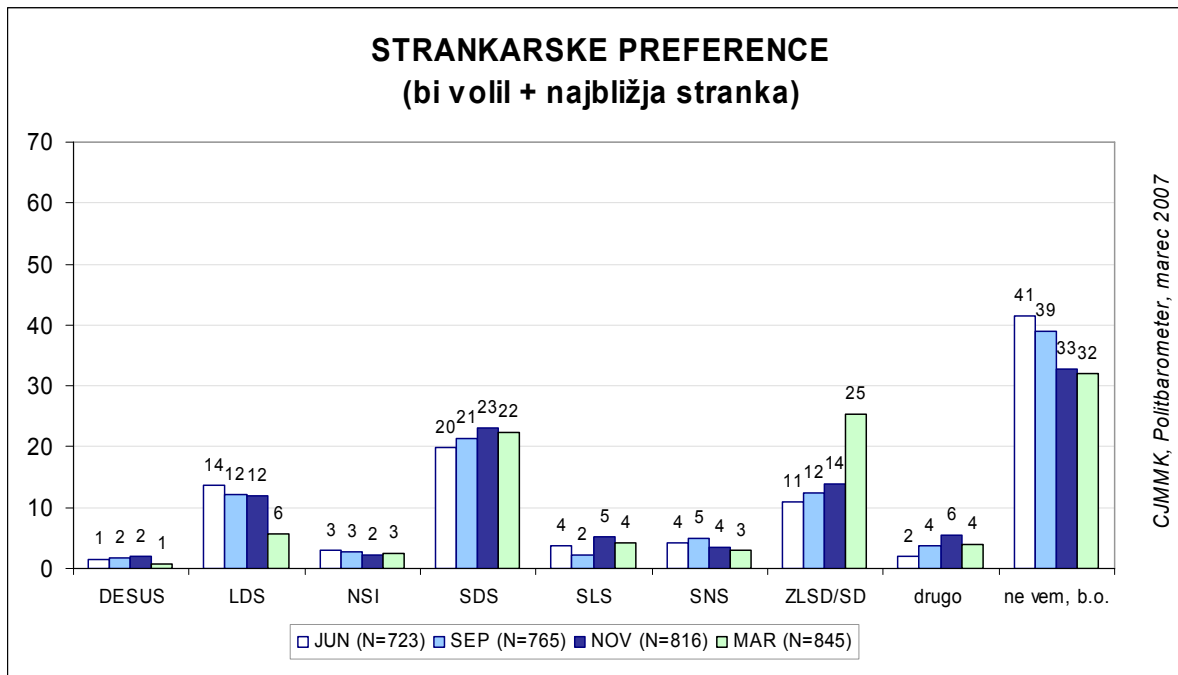

Graf 24

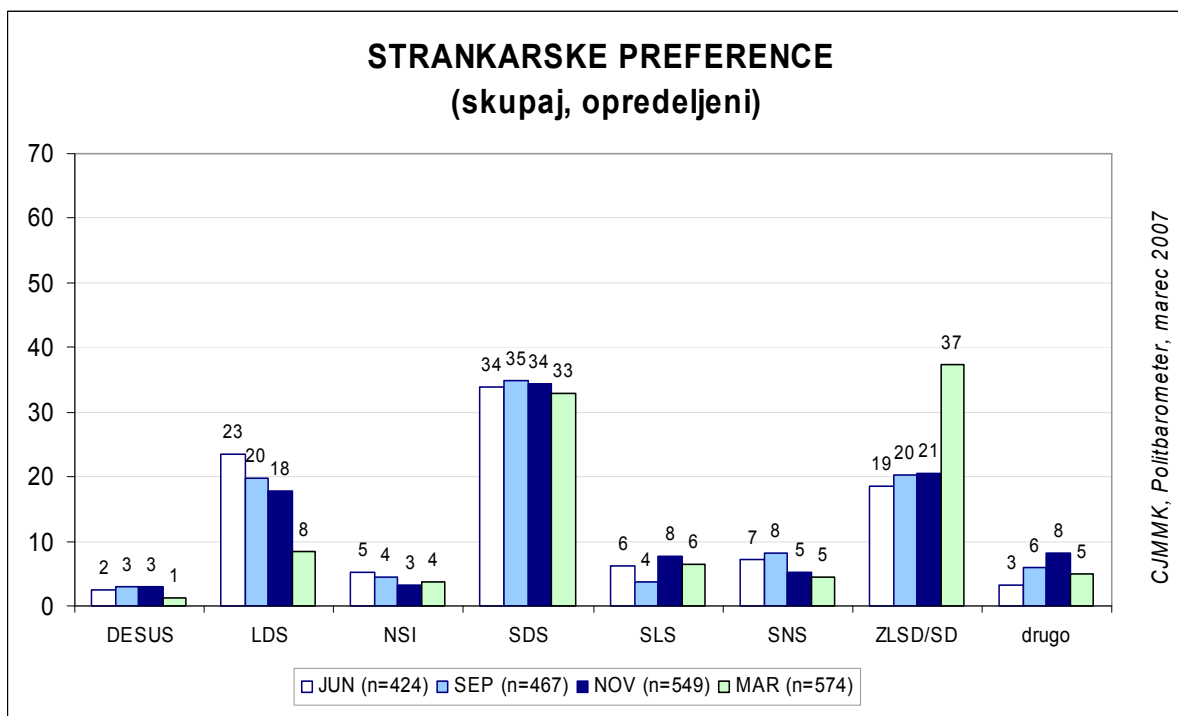

(5) Na ravni strankarskih preferenc "volil bi + najbližja mi je" se zgoraj nakazana slika ponovi, le da je v njej še jasneje izražena hierarhizacija med strankami. V vrh, s skoraj podvojeno podporo (november: 14%; marec: 25%), se uvrstijo Socialni demokrati. Na drugo mesto je uvrščena SDS, ki je v preseku november-marec stabilna (november: 23%; marec: 22%). Na tretje mesto pa je uvrščena LDS, vendar z razpolovljenim deležem preferentov (november: 12%; marec: 6%) itd. Visok plasma Socialnih demokratov znotraj celotne populacije, poleg eksodusa iz LDS v smeri SD, pojasnjuje tudi visoka stopnja strankarske opredeljenosti (68%).

Graf 25

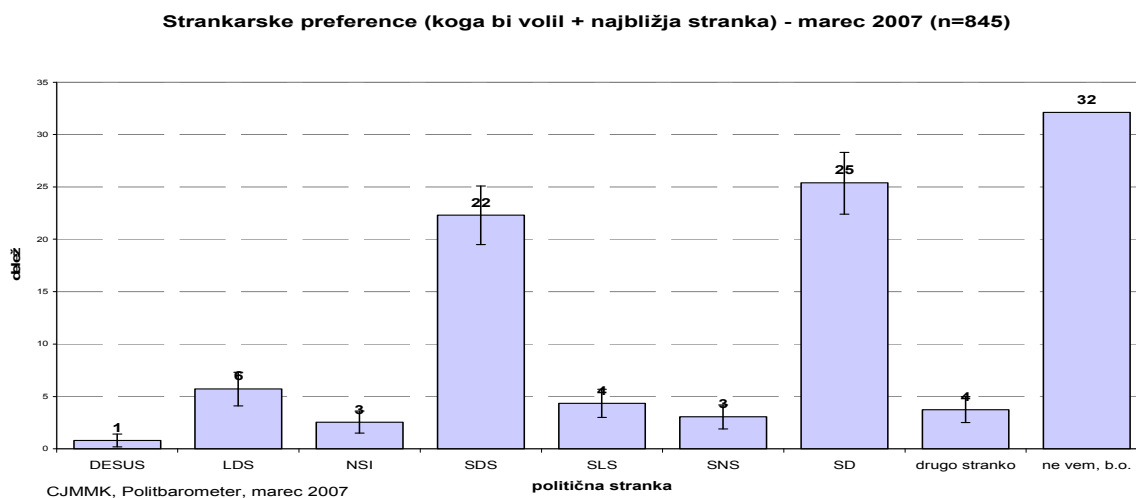

Graf 26

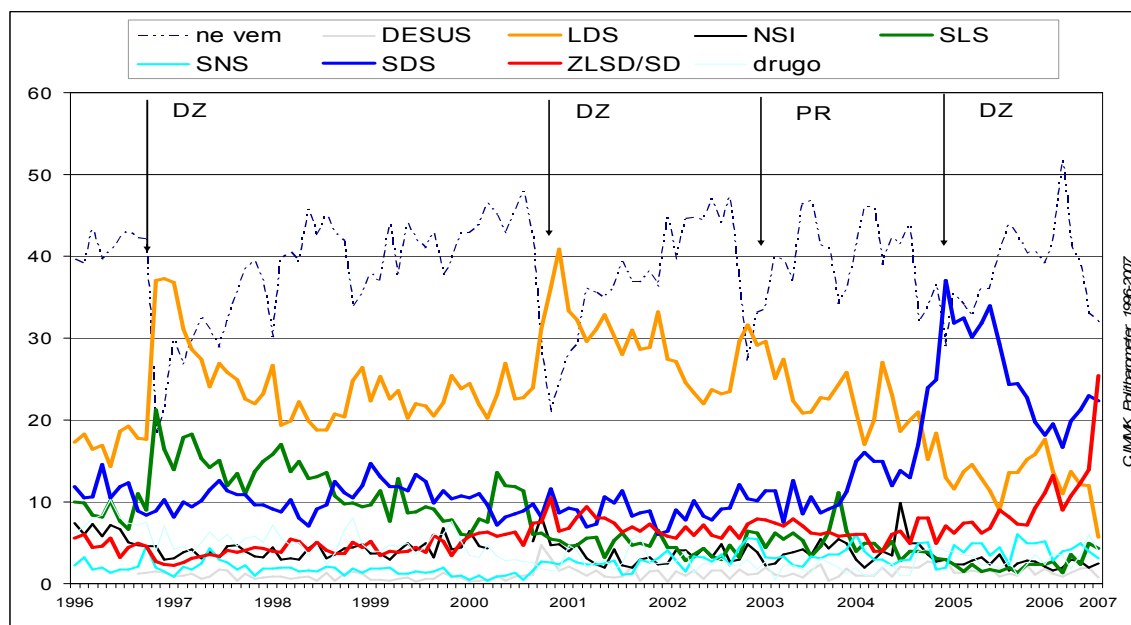
V grafu 27 je prikaz izračunov intervalov zaupanja.

Graf 27 Strankarske preference – intervali zaupanja

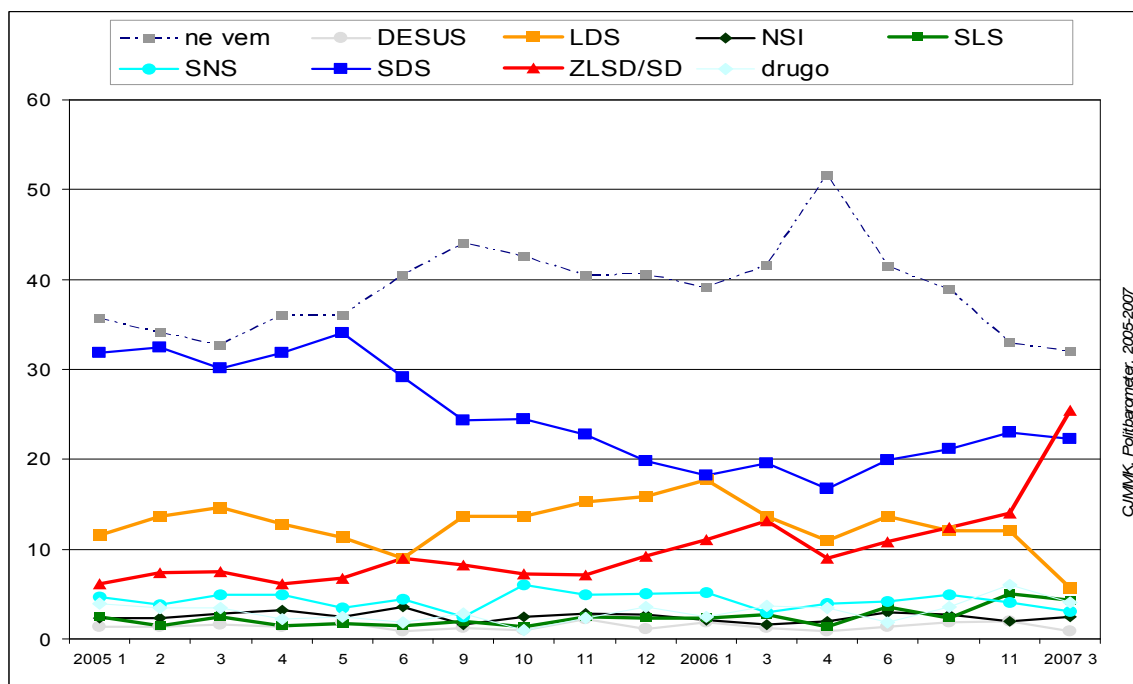

Pogled v skupino preferenčno opredeljenih (graf 27) pokaže na izrazito bipolarno strukturiranost, saj dve stranki (SD: 37% in SDS: 33%) vežeta nase 70% vseh preferenčno opredeljenih, medtem ko preostalih pet ali več strank veže nase preostalo slabo tretjino strankarskih opredelitev. Opazovano v širših medčasovnih primerjavah (grafa 28 in 29) je izrazita zmagovalka tokratne meritve Socialna demokracija, ki ji je kot edini doslej v opozicijski vlogi uspelo preseči raven preferenčne podpore ključni vladni stranki. Glede na dinamiko v strankarskem polju, ki se kaže v razkroju starih, a hkrati v nastajanju novih tvorb v levo-sredinskem prostoru, pa je komaj verjetno, da bi SD to raven preferenčne podpore ohranjala vse do volitev.

Graf 28 Strankarske preference v obdobju 1996–2007

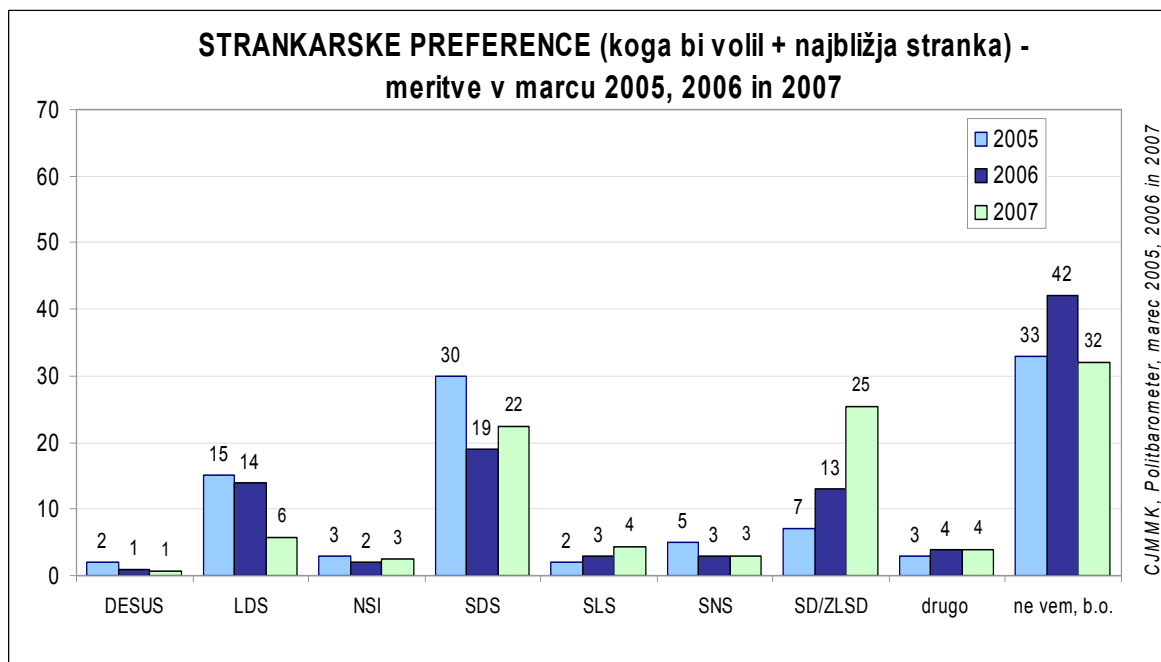

Graf 29 Strankarske preference v obdobju 2005–2007

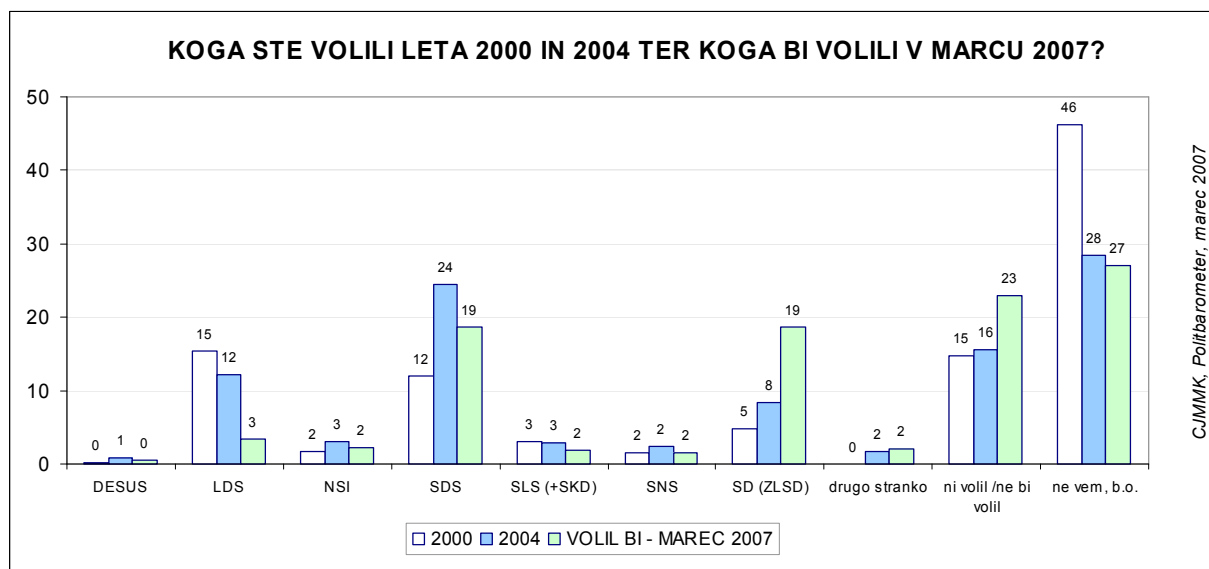
(6) SDS je svoj "sestop" iz visoke ravni povoljne podpore doživela jeseni 2005 (grafi 28, 29 in 30) in se odtlej na novi, nižji ravni, vzdržuje bolj ali manj stabilno vse do tokratne meritve. Stabilnost njenega preferenčnega položaja pa je z gibanji v levo-sredinskem prostoru in odtoki iz njega relativizirana.

Graf 30

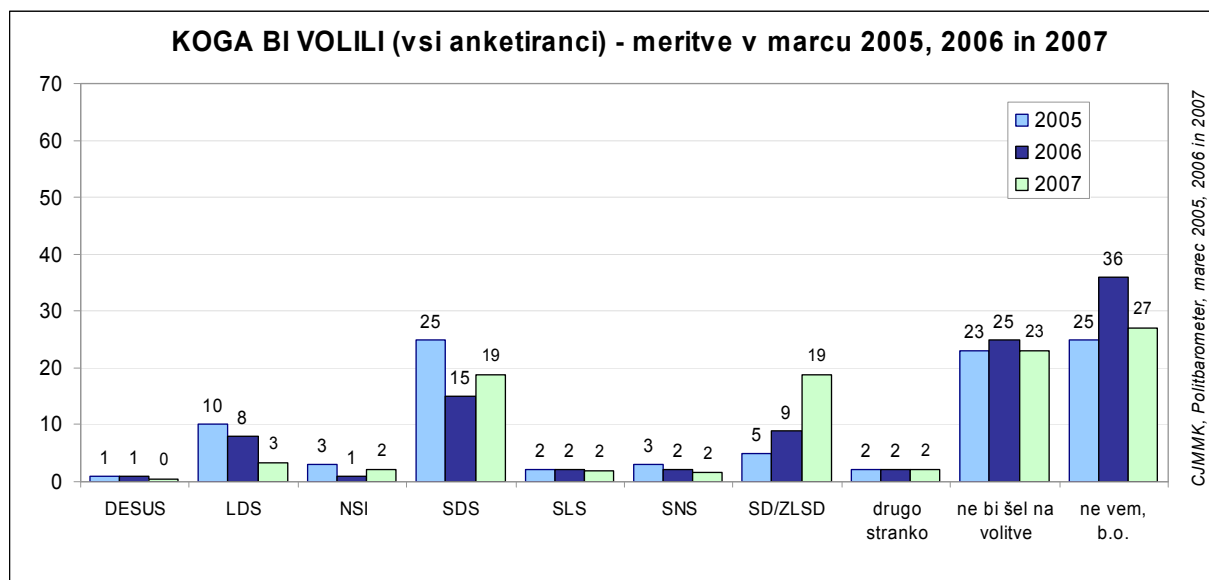

(7) Padanje preferenčne podpore LDS, ki je v času po volitvah 2004 izrazito, to stranko "deklasira". Premaknilo jo je pod raven njenih najnižjih izmerjenih podpor kadarkoli v obdobju od 1996. leta, ko opravljamo politbarometriške meritve (grafi 28, 29 in 30). Glede na široko LDS-ovo volilno zaledje iz "preizkusov" ob volitvah v Državni zbor 2004, 2000 in prej (grafi 31, 31 in 33) pa bi lahko dopustili možnost ponovnega delnega povratka oz. zbiranja teh volilnih podpor. Seveda je to odvisno od razmer v stranki, njene programske prepoznavnosti in personalne preнове.

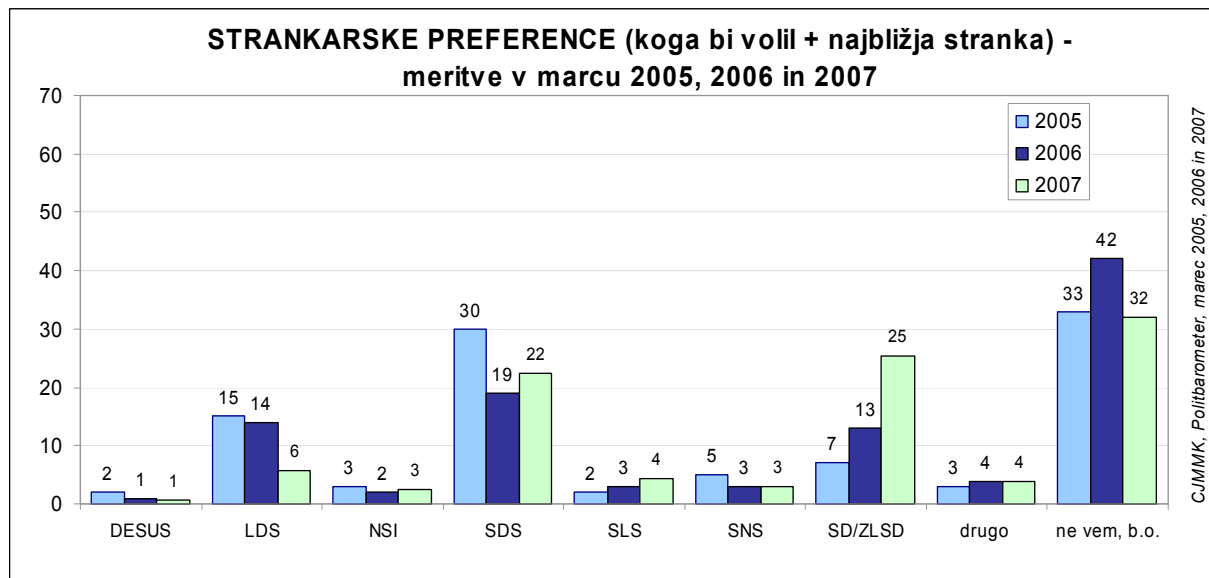
Graf 31

Graf 32

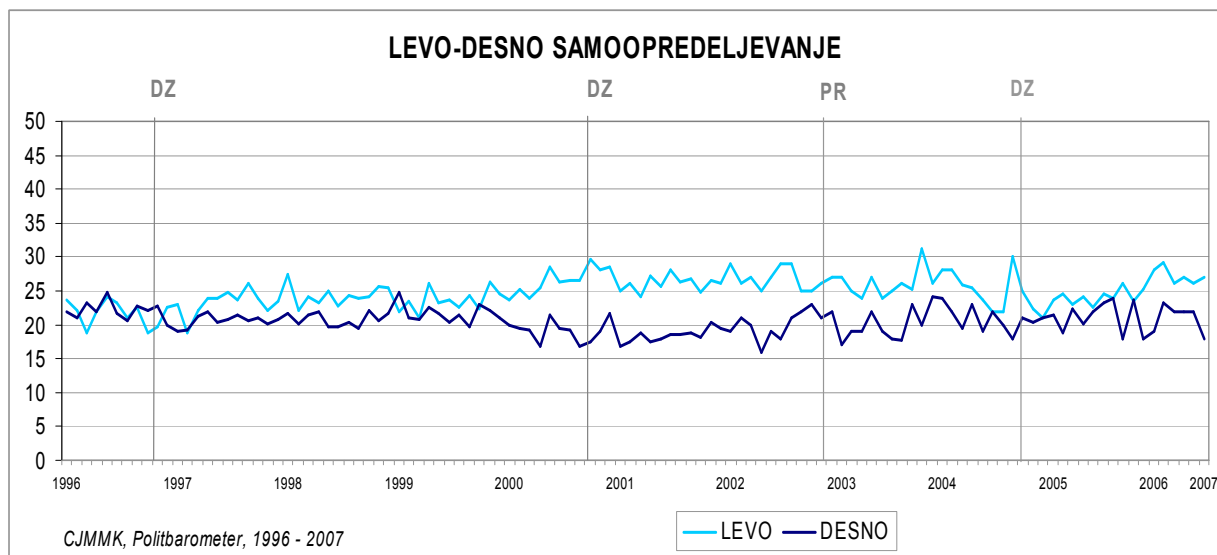
Graf 33

(8) Položaj preostalih manjših parlamentarnih strank je na demoskopski ravni komaj določljiv. Pri tem sta na osnovi rezultatov tokratne meritve v nekaj boljši kondiciji SLS in SNS, v nekaj slabši pa NSI; DESUS je s preferenčno podporo, ki je nižja od 1%, raziskovalno skoraj nezaznaven in več kot očitno je, da v procesu razpadanja LDS nič ne pridobiva.

(9) Nakazane pretvorbe v strankarskem polju le deloma odseva levo-desno samoopredeljevanje respondentov (graf 34).

Graf 34

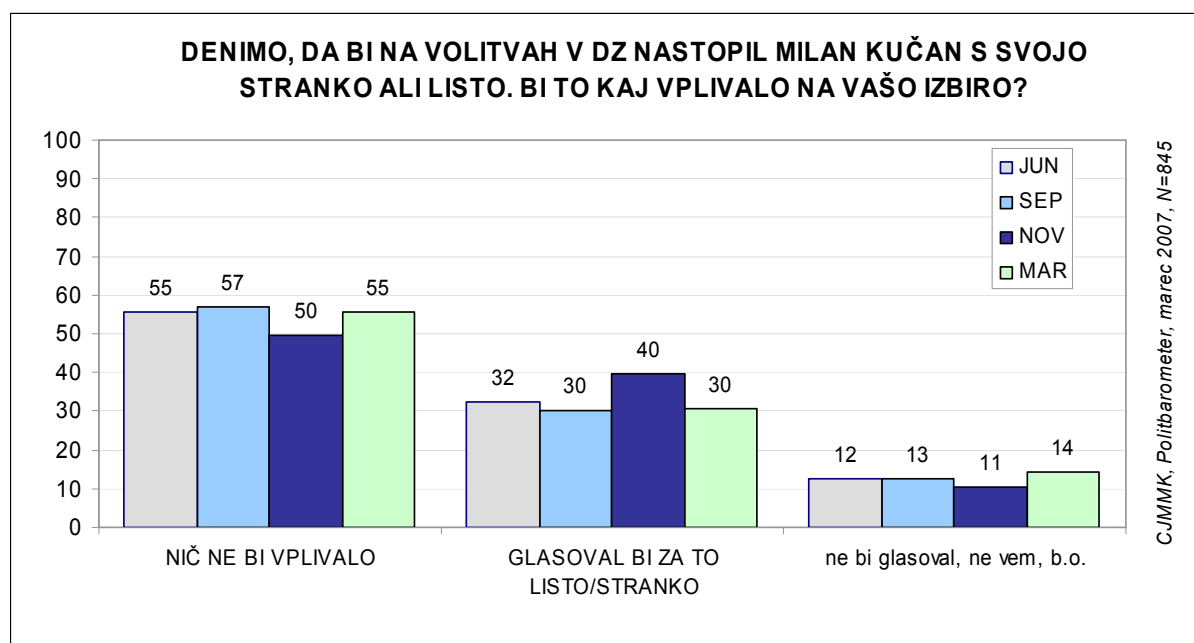

Pokaže se, da se je delež levo samoopredeljenih, ki je bil v letu po zadnjih državnoborskih volitvah nižji, v zadnjem letu ponovno povzpel.

5.2 Preizkus trdnosti strankarskih opredelitev

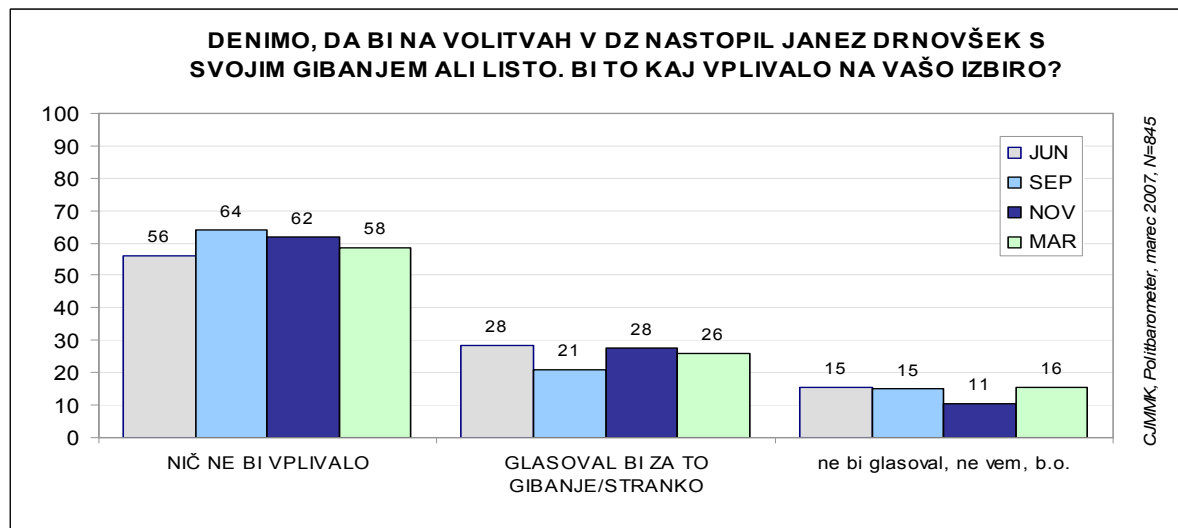
V junijski Politarometer smo prvič in tokrat četrtič, vključili preizkus "trdnosti" strankarskih opredelitev in pripravljenosti za strankarske menjave izven obsega (sedmih) parlamentarnih strank – in sicer tako, da smo postavili dodatni vprašnji: "Denimo, da bi na volitvah v Državni zbor nastopil xx s svojo stranko ali listo; ali bi to kaj vplivalo na vašo izbiro?". Zamisel o tovrstnem preizkusu je nastala v povezavi z Drnovškovo iniciativo in ustanovitvijo Gibanja za pravičnost in razvoj oz. medijskim nakazovanjem možnosti vstopa M. Kučana v strankarsko polje.

Graf 35

Marčevska meritev pokaže, da bi se v primeru nastopa Drnovška na državnozbornih volitvah za njegovo gibanje ali stranko odločilo 26% (junija lani 28%, septembra: 21% in novembra: 28%) respondentov, v primeru nastopa M. Kučana pa za njegovo listo ali stranko 30% (junija: 32%; septembra: 30%; novembra: 40%) respondentov. Strnitev odgovorov na obe interventni vprašanji pokaže na "trdnost" strankarskega opredeljevanja, ki je nizka. V prid obeh nakazanih strank ali list se sicer v večji meri opredeljujejo preferenti levo-sredinskih strank in neopredeljeni, a značilno tudi preferenti desno-sredinskih strank.

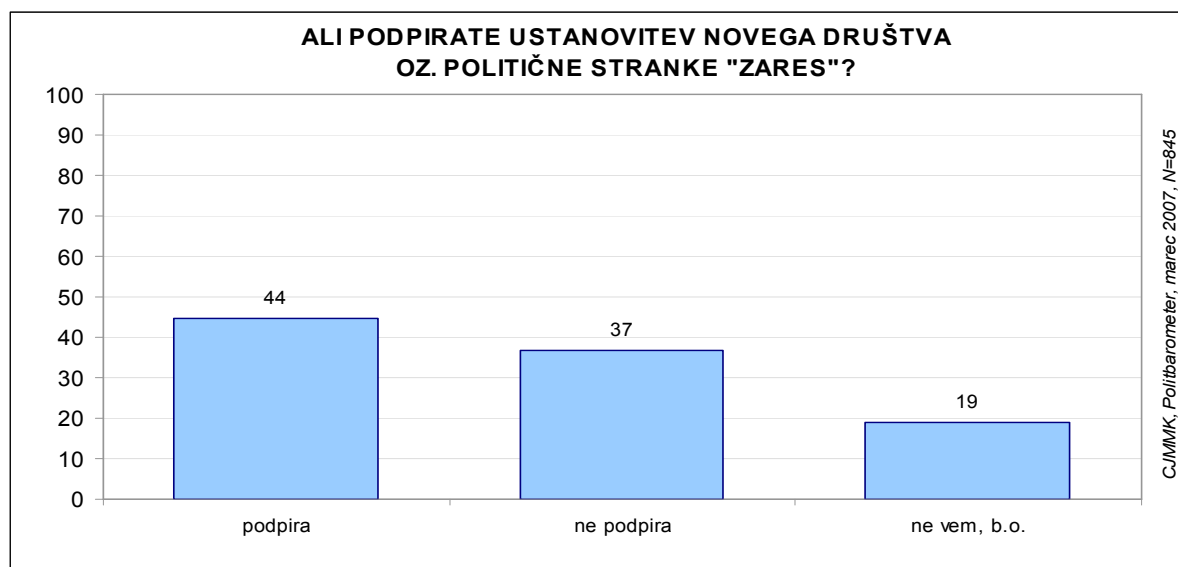
Graf 36

5.3 Ustanovitev društva Zares – nastajanje nove stranke

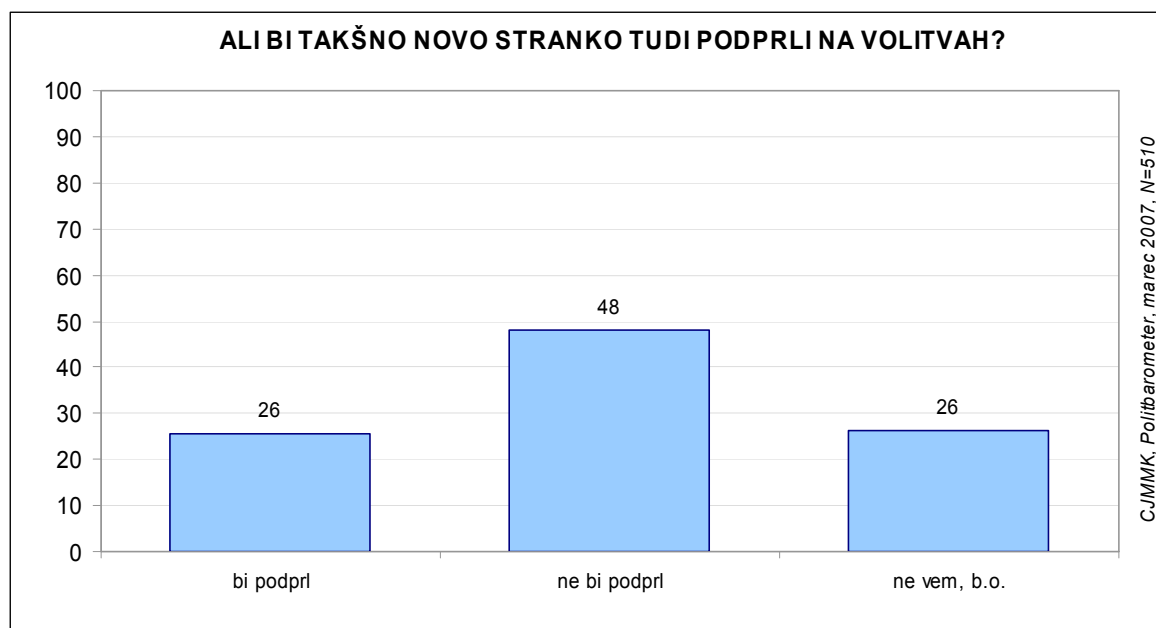
Testirali smo odnos do društva Zares, ki si je kot ustanovni cilj določilo ustanovitev nove politične stranke in nastop na državnozborskih volitvah. Glede na to, da to novo strankarsko iniciativo navzven izraža le nastop skupine šestih tzv. nepovezanih poslancev – in gre torej za predstrankarsko formacijo, nas je zanimala splošna podpora tej zamisli in podredno pripravljenost voliti tako bodočo stranko. Meritev pokaže, da je splošna podpora zamisli takega društva visoka: kar slaba polovica (44%) vseh respondentov idejo o društvu podpre, slabi dve petini (37%) pa to idejo zavrača.

Graf 37

Dodatno smo postavili še vprašanje o možni bodoči volilni podpori novi stranki. Tako novo politično stranko bi podprla dobra četrtina (26%) vseh vprašanih, izrecno je ne bi podprla slaba polovica (48%), medtem ko se preostali (26%) niso izrekli. Dejstvo, da se četrtina vprašanih opredeljuje za Zares, sproža vprašanja in razmisleke. Ni dvoma, da odgovori na tako postavljeno hipotetično vprašanje niso primerljivi z izrekanjem strankarskih preferenc. Hkrati pa tudi ni dvoma, da ima nova strankarska iniciativa že v izhodišču izredno visoko splošno in tudi konkretno podporo. Svoje potencialne volilne "podpornike" Zares nabira znotraj vseh opazovanih skupin, bolj izrazito in nad povprečjem (26%) pa še posebej med najmlajšimi (do 30 let: 36%!), med respondenti s področja negospodarstva (28%) ter študenti in dijaki (41%), med brezposelnimi (46%!), med prebivalci večjih mest (37%), med prej levo opredeljenimi (43%!), med strankarsko neopredeljenimi (23%), med preferenti SLS (41%), SD (27%) ter LDS (29%), pa tudi med preferenti, ki se pozitivno opredeljujejo do namišljene Kučanove (36%) oz. Kučan/Drnovškove stranke (42%) itd. Povečano podporo pa ta novi strankarski projekt dobiva tudi med kritiki vlade J. Janše (33%), med nevernimi (27%), med respondenti s Podravja (37%), Goriške (32%), Osrednje Slovenije (26%) itd. Izrazito manjšo podporo kot v povprečju pa opazimo med najstarejšimi (61 in več: 12%), dalje, med upokojenci (17%), med sredinsko opredeljenimi (14%!), med preferenti NSI (12%) itd. Štartni položaj take nove strankarske formacije je ugoden.

Graf 38

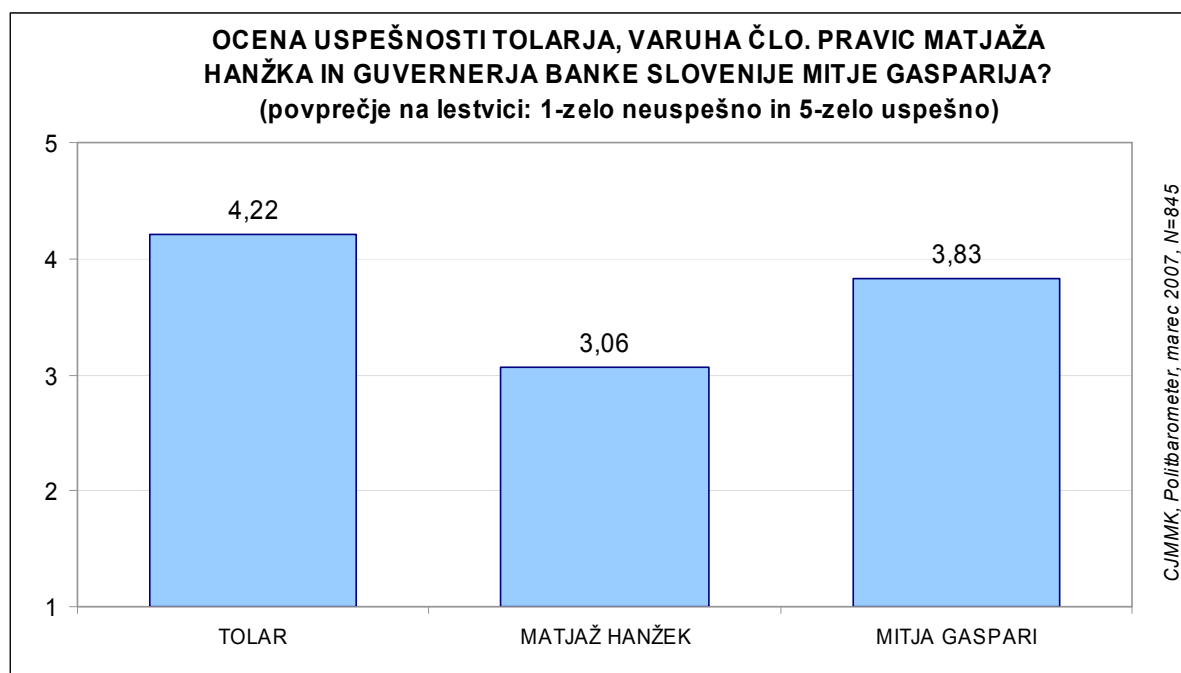
6.0 Aktualna vprašanja

6.1 Ob izteku mandatov...

Ob izteku mandatov guvernerju Banke Slovenije Mitji Gaspariju in Varuhu človekovih pravic Matjažu Hanžku ter ob menjavi tolarja z evrom, smo respondente povprašali, kako ocenjujejo uspešnost obeh nosilcev odgovornih vlog in kako ocenjujejo uspešnost projekta tolar.

Pokaže se, da je **Mitja Gaspari, v vlogi guvernerja Banke Slovenije, deležen izjemno visoke pozitivne ocene**, saj le-ta na lestvici od 1 do 5 doseže povprečno vrednost 3.83, kar je daleč višje od ocen drugih visokih državnih funkcionarjev v minulem obdobju. Visoke ocene Mitji Gaspariju izrekajo respondenti vseh skupin, odstopanja niso vredna omembe. **Tudi Matjaž Hanžek v vlogi varuha je deležen visoke ocene**, ki dosega raven 3.06. V ocenjevanju njegovega delovanja se izrazi vpliv nazorskih razlik skozi strankarsko opredeljenost. Levo opredeljeni ter preferenti levo-sredinskih strank ocenjujejo njegovo delovanje visoko, medtem ko med preferenti desno-sredinskih strank deloma prihajajo do izraza tudi negativne ocene, kar se kaže v še vedno visokem povprečju. **Projekt SIT oz. tolar je deležen soglasne visoko pozitivne zaključne ocene**, ki se izrazi v srednji vrednosti 4.22!

Graf 39

6.2 Opredeljevanje do EU in NATO

Po petih letih od izvedbe referenduma o vključitvi Slovenije v EU in NATO smo izvedli preizkus trdnosti teh opredelitev. Pokaže se, da ima vključitev Slovenije v Evropsko unijo visoko demokroskopsko podporo, saj se za članstvo "ponovno" odloča 68%, proti članstvu pa 24% vseh vprašanih.

Tako kot ob referendumu o vključitvi v NATO, pa tudi aktualen pogled kaže na razdvojenost pogledov. Delež tistih za NATO (45%) le neznatno presega delež tistih (44%) proti NATO-u.

Graf 40

